ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 36 (8.771) ◆ 1996 йил 27 март, чоршанба ◆ Сотувда эркин нархда

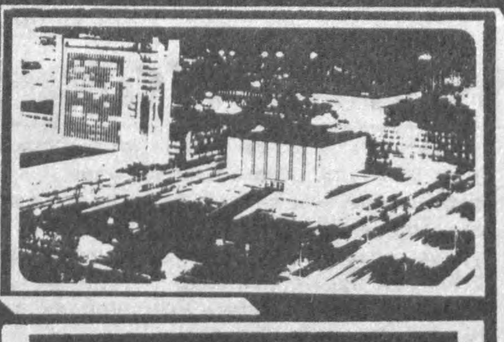

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ — ЎзА МУХБИРИ БИЛАН СУҲБАТИ

ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ — ЎзА МУХБИРИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВДАН МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ МАМЛАКАТЛАРИДАГИ ИНТЕГРАЦИЯ ЖАРАЁНЛАРИ РИВОЖИ БИЛАН БОҒЛИҚ БИР НЕЧА САВОЛГА ЖАВОБ БЕРИШНИ ИЛТИМОС ҚИЛДИ.

САВОЛ: Кейинги пайтларда айрим мамлакатлар матбуот саҳифалари ва телевидениесида собиқ СССР ҳудудидаги, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган мамлакатларнинг чуқур интеграцияси тўғрисида давлатлараро шартномалар имзоланишга тайёрланаётгани ҳақида турли-туман фикрлар тез-тез такрорланиб турибди. Сизнинг бу хусусдаги фикрингизни билишни истар эдик.

ЖАВОБ: Ҳақиқатан ҳам, кейинги пайтларда собиқ совет ҳудудидаги давлатларнинг интеграцияси тўғрисида, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ўз умрини яшаб бўлди, энди интеграциянинг янги моделини яратиш лозим, деган мазмунда жуда кўп гапириляпти. Айрим кишилар ҳозирнинг ўзидаёқ бу мўлжалланаётган бирлашма ва давлатлараро ташкилотларнинг номларини ҳам топиб қўйган.

Бу гапларни Беларусь Президенти ўртоқ А. Г. Лукашенконинг чиқишлари, нутқларидан эшитганда, агар биз барчамиз шошилинч равишда интеграция билан шуғулланмасак, дарҳол Россия атрофида бирлашмасак, ҳолимиз вой бўлади, келажагимиз, мамлакатимизнинг тараққиёти барбод бўлади, деган таассурот туғилади. Ҳеч ким, бирор давлат мустақил равишда яшаб қололмайди, ўз муаммоларини ҳал этолмайди, бухрондан чиқолмайди, деган баёнотларни доимо эшитиб турамиз. Гўё Европа ва бошқа жойларда биз ҳеч кимга керак эмасмиз, нажот фақат тезроқ бирлашишда ёки бугунги кун тили билан айтадиган бўлсак, интеграцияда эмиш. Дастлаб давлатлараро иқтисодий ва гуманитар асосда чуқур интеграцияга эришсак, кейинчалик... қандайдир «конфедерацияни, федерация иттифоқи деган, собиқ СССРдан ҳам мустаҳкамроқ бирор уюшма»га етишувимиз ҳеч гап эмас эмиш.

Яна бир гап: бугунги айрим суверен давлат раҳбарлари ўзига, худо кўрсатмасин, собиқ СССРнинг барбод бўлишида иштирок этган, деган айб қўйилишининг олдини олишга уринади.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларидаги айрим раҳбарлар интеграция ёки турли-туман иттифоқлар барпо этиш тўғрисидаги янги ташаббусларни дам-бадам кўтариб турмаса, хумори босилмайди.

Шуниси ғалатики, айрим раҳбарлар ўз номидан, айтайлик, ўз республикаси номидан эмас, албатта, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига бирлашган барча мамлакатлар номидан гапиришга ҳаракат қилади. Гўёки, уларга барчанинг номидан гапириш ҳуқуқи берилгандек.

Бироқ бу халқлардан ҳар бирининг муайян тафаккур тарзи, руҳияти, кайфияти қандайлиги, бу муаммоларга муносабати, улар ўз келажагини қандай тасаввур этаётгани хусусида ўйлаб кўриш уларнинг етти ухлаб ҳам тушига кирмайди.

САВОЛ: Сизнинг фикрингизча, бундай ташаббусларни қандай изоҳлаш мумкин?

ЖАВОБ: Бундай «ўта фаоллик»ни, ўзбекча қилиб айтганда, ҳовлиқмаликни фақат шундай изоҳласа бўлади:

Биринчидан, барчанинг назарида бўлиш, ўзини нафақат ўз халқининг, балки қачонлардир СССР таркибида бўлган бошқа республика ва халқларнинг ҳам манфаатлари учун куюнадиган киши сифатида кўрсатиш, кўз-кўз қилиш истаги.

Иккинчидан, менимча, бу энг муҳими ҳам — ўз фуқаролари ва жамоатчиликнинг диққатини мамлакатдаги кескин муаммолардан чалғитиш, бошқа йўл тополмаслик, истасангиз, буткул ночорлик белгисидир.

Аслида бу ерда баҳснинг ўзига ўрин йўқ: интеграция керак, мен ҳатто интеграциянинг ўзигина эмас, умумий мақсадларга эришиш, барча халқларнинг фаровонлиги йўлида бор куч ва имкониятларни бирлаштириш учун шарт-шароит яратадиган кооперация керак, деб айтган бўлардим.

Бироқ интеграция оқилона бўлмоғи лозим. Аввало, бундай интеграция учун тегишли шарт-шароит яратилиши зарур. Яъни, менинг қатъий фикрим шундан иборатки, интеграция, энг аввало, ўз салоҳияти, ўз кучи ва имкониятларига суянган ҳолдагина, ўзаро фойдали шериклик қилиш учун қурби етгандагина, такрор айтаман, ўзаро фойдали кооперация вужудга келиб, бундан барча манфаатдор томонлар наф кўрганидагина амалий натижа бериши мумкин.

Боқимандаликка асосланган уринишлар, ўз муаммоларини бошқалар ҳамда уларнинг ресурслари ҳисобига ҳал қилишга умид боғлаш, мажозий қилиб айтганда, ёвғон шўрва ҳаммага баравар тортиладиган қуроқ дастурхон муҳайё этишга интилишлар биз учун мутлақо мақбул эмас. Энг муҳими шундаки, бундай интеграция эркимизни, мафкурасидан, дунёнинг қайси қитъасида жойлашганидан қатъи назар, биз муносабат ўрнатган шериклар билан алоқаларимизни чеклаб қўймаслиги керак.

Бундан ташқари, интеграциянинг янги модели, бугунги кунда турли минбарларда тез-тез такрорлаб турилганидай, қандайдир ҳарбий-сиёсий блок тузиш мақсадига хизмат қилмаслиги лозим.

САВОЛ: Сизнинг назарингизда интеграция жараёнларини шакллантиришга асос бўла оладиган принципиал ҳоллар нималардан иборат бўлиши мумкин?

ЖАВОБ: Биз давлатлар ўртасидаги интеграция ва кооперация қуйидаги бешта шартга асосланиши лозим, деб ҳисоблаймиз.

Биринчидан, интеграцияга ихтиёрий қўшилиш, бунда давлатлар тўла тенг ҳуқуққа эга бўлиши керак. Суверенитет ва давлат мустақиллиги тўла сақланиб қолиши зарур.

Иккинчидан, ҳар бир мамлакатда ўтказилаётган ислоҳотлар бир йўналишда ва бир-бирига монанд бўлиши лозим. Назаримизда, сиёсий ва иқтисодий янгиланишларнинг, қонунчилик ва ҳуқуқий асоснинг турли босқичида турган давлатларнинг интеграциялашуви мумкин эмас.

Учинчидан, ҳар бир давлат, энг аввало, ўз салоҳиятига суяниши лозим. Интеграция ва кооперация жараёнларини чуқурлаштиришдан барча аввало ўзаро, бир-биридан манфаатдор бўлиши керак. Боқимандалик кайфиятининг барча кўринишларига, бировнинг ҳисобидан бошқаларнинг муаммосини ҳал этиш ниятларига барҳам берилиши шарт. Қудратли Россия бошқаларни елкасига ўтказиб, бало-қазолардан бир амаллаб олиб ўтади, деган хомхаёлга учмаслик керак.

Тўртинчидан, интеграция жараёнларини сунъий равишда жадаллаштиришга ҳам йўл қўйиб бўлмайди, интеграция шунчаки интеграция учун эмас, ўзини кўрсатиш, популистик ва бошқа сиёсий мақсадлар учунгина эмас, энг аввало, биз номи ва фикри билан ҳар бир хатти-ҳаракатимизни ниқобламоқчи бўлаётган халқларнинг фаровонлиги учун амалга оширилиши лозим.

Бешинчидан, интеграция жараёнларига мафкуравий тус бериш оқибатида давлатлар устидан қуриладиган парламентлараро, ҳукуматлараро қўшма тузилмаларни ташкил этиш, бу жараённи иқтисодий интеграция жараёнларидан олдин қўйиш ҳамда иқтисодий алоқаларнинг холисона амалга оширилишига зуғум қилиш мутлақо номақбулдир.

Аравани отдан олдинга қўйиб бўлмаганидек, сиёсатни ҳам иқтисодиётдан олдинга қўйиб бўлмайди.

Интеграция деб аталаётган бундай ҳодисанинг куч ишлатадиган, зўравонлик усуллари бизга мутлақо тўғри келмайди. Бунинг қандай оқибатга олиб келиши тўғрисида гапириб ўтиришнинг ўзи ортиқча.

МУСТАҚИЛЛИГИМИЗ — ДАХЛСИЗ

Мақсадни аниқ олган қатъиятли сарбон йўлдан адашмайди. Пухта ўйламасдан турли ўзгартишларга қўл уриб, шошқалоқлигидан ночор аҳволга тушиб қолганлар эса хатосини тан олишга журъати етмасдан, халқларини яна лақиллатиш учун турли-туман «ташаббус»ларни овоза қиладилар. Интеграция жараёнларини чуқурлаштириш, гўёки уни энг «юқори даражага кўтариш» тўғрисидаги «ғоя»ларни ўртага ташлаётганлар шундай сиёсатдонлар кўринадилар. Бунда уларнинг айримлари собиқ Иттифоқ давридаги ҳукмдорликларини тиклашни қўмсаётган бўлсалар, бошқалар боқиманда бўлиш — қудратли шериги ҳисобига «аравасини лойдан чиқариб олиш» илинжидалар.

Ҳар бир давлат — агар у ҳақиқатан мустақил бўлса — бошқа давлат билан тенг ҳуқуқлилик, ўзаро манфаатли ҳамкорлик асосида алоқа қилади. Биз Ҳамдўстлик мамлакатлари билан ҳам, чет эл давлатлари билан ҳам худди шу тамойилларга асосланган ҳолда иш юритмоқдамиз.

Янги иттифоқлар тузиш илҳомчилари эса аслида Ҳамдўстлик давлатлари мустақиллигига раҳна соляптилар. Акс ҳолда бундай иттифоқларнинг давлатлараро ташкилотлари, парламентлари бўлиши, ҳарбий-сиёсий блоклар тузиш ҳақидаги фикрларини қандай изоҳлаш мумкин?

Кеча бутун жаҳонга мустақил давлат бўлганлигимизни эълон қилиб, бугун измимизни бировларнинг қўлига топшириб қўйсак халқаро майдондаги обрўимиз нима бўлади? Қанча-дан-қанча давлатлар билан тузган шартномаларимизнинг тақдири-чи? Шундан кейин бизга биров ишонадими? Наҳотки ҳурлик, озодликни орзулаб олган халқимиз янги мустамлакачилик кишанига тушишга рози бўлса?

Йўқ, асло! Истиқлол йўлини қатъий ва узил-кесил танлаган Ўзбекистон Республикаси ўз келажагига комил ишонч билан боқмоқда. Мустақиллик йўлидан бизни ҳеч ким ортга қайтара олмайди.

Турғунпўлат ДАМИНОВ,
«Адолат» социал-демократик партияси сиёсий кенгашининг биринчи котиби.

ЙЎЛИМИЗДАН ҚАЙТАРАДИГАН КУЧ ЙЎҚ

Кеча республика матбуотида Президентимиз Ислом Каримовнинг Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги мухбири билан МДҲ мамлакатларидаги интеграция жараёнлари билан боғлиқ суҳбати чоп этилди. Биз шаҳар маркази кўчаларида тошкентликларнинг ушбу суҳбатда баён қилинган фикрлар ҳақидаги мулоҳазалари билан қизиқдик.

Суюн ҚОРАЕВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Тилшунослик институти илмий ходими.

— Мустақилликнинг ўтган беш йилига назар ташлар эканмиз, Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятидан муносиб ўрин эгаллаётганининг гувоҳи бўламиз. Албатта муаммолар ҳам етарли бўлса-да, бироқ уларни ечиш йўллари изланяпти. Келажакка умид билан боқяпмиз. Беш қўл баробар бўлмаганидек, мустақилликка чиққан республикалар раҳбарлари ҳам турлича ўй-фикрлар юритмоқдалар. Айримлар ўтиш даврида юз бериши табиий бўлган қийинчиликлар «юки»ни кўтара олмай яна қандай кўринишда бўлмасин битта марказдан туриб бошқариладиган тузумни қўмсамоқдалар. Уларга қарата фақат битта гапни айтишимиз мумкин: бизнинг истиқболимиз — иқтисодиётни ривожлантириш, ўзаро фойдали, тенг ҳуқуқли ҳамкорликни мустаҳкамлаш, маънавиятимиз, урф-одатларимиз, буюк ўтмишимизни тиклаб, ўз кучимизга таянган ҳолда ёрқин келажагимизни ўз қўлимиз билан яратиш.

Олег БАБАЯН,
«Тошкент «Компрессор» заводи» очиқ турдаги акционерлик жамияти моддий-техника таъминоти бўлими бошлиғи:

— Ўзим иқтисодиёт соҳасида меҳнат қилсам-да, бироқ кечаётган сиёсий жараёнларни изчиллик билан кузатиб бораман. Россия Давлат думасининг Беловеж битимларини бекор қилиш тўғрисидаги сиёсий «ўйин» деб баҳоланаётган қарори мустақилликка эришган республикалар халқларини бефарқ қолдирмаганлиги тушунарли. Ахир собиқ Иттифоқ давридаги миллатларнинг камситилиши, жумладан, ҳатто Ўзбекистондай суви зар, тупроғи олтин бўлган жаннатмакон ўлканинг «боқиманда» деб аталгани, иқтисодиёт соҳасидаги вайрона сиёсат — буларга яна қайтиб, мутелик билан ҳаёт кечиришни ҳатто ақлга ҳам сиғдириб бўлмайди-ку! Айрим республикаларда Иттифоқни тиклаш сари интилиб буни ҳар хил конфедерациялар, уюшмалар ва бошқа номлар билан ниқоблашга уринилаётган, «буюк оғамиз»сиз ҳолимиз танг бўлади, деб аюҳаннос солинаётган бўлса-да, бироқ Ўзбекистоннинг йўли қатъий, собитқадам эканлигидан мамнунман.

Интеграция жараёни хусусида эса фикрим қуйидагича: у юртбошимиз таъкидлаганидек, ўзаро манфаатли асосларда, тенг ҳуқуқли ҳамкорлик орқали ҳамда сиёсий жиҳатдан мустақил республикалар ўртасида амалга оширилиши керак.

Худойназар ШОНАЗАРОВ,
Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар институти қошидаги ҳайдовчилик курслари йўриқчиси:

— Мен сиёсатчи ёки олим эмасман. Бироқ республикамизда кечаётган хайрли ўзгаришлар, қўшни республикалар ва ажнабий давлатлар билан алоқалар албатта шу юртнинг бир фуқароси сифатида мени бефарқ қолдирмайди. Кейинги пайтларда собиқ Иттифоқ республикаларини янги давлатлараро тузилмаларга бирлаштириш тўғрисида фикрларни ойнаи жаҳон орқали эшитиб, матбуотда ўқиб бу охири ўйлаб қилинаётган ишмикан, дея ўйга толяпман. Россия Давлат думасининг Беловеж битимларини бекор қилиш тўғрисидаги қарори эса бамисоли қишнинг қаҳратон кунида бошимдан қуйиб юборилган бир челак совуқ сувдай қаттиқ таъсир қилди.

Биз дунёдаги барча давлатлар билан тенг ҳуқуқлиликка асосланиб алоқа қилаётганимиз туфайли ҳам юртимиз обрўси тобора ошиб бормоқда, собиқ Иттифоқ республикалари ўртасидаги интеграция жараёнларини ҳам фақат ана шундай асосдагина қуриш мумкин. Халқаро майдонда жонажон Ўзбекистонимиз истиқлолини юздан ортиқ давлатлар тан олган бўлсаю, яна собиқ Иттифоқни тиклашга уринишлар, мустамлака сиёсатини қўмсашга чидаш мумкинми ахир? Мен шунга қатъий аминманки, авлод-аждодларимиз асрлар оша орзу қилган бугунги мустақиллигимизни ҳеч қандай куч билан тортиб олиб бўлмайди.

«ЎЗДЭУАВТО» ИШГА ТУШДИ

Мустақил Ўзбекистон тарихида янги саҳифа очилди — 25 март куни Андижон вилоятининг Асака шаҳридаги «ЎзДЭУавто» Ўзбекистон—Корея қўшма корхонасида «Дамас» микроавтобуслари ишлаб чиқаришга мўлжалланган линия ишга тушди.

Республикадаги биринчи автомобиль заводи ва ҳозирча Марказий Осиё давлатларидаги бундай ягона корхона Президент Ислом Каримов ташаббуси ва саъй-ҳаракатларининг натижасидир. Президентимиз Ислом Каримов Корея Республикасига ташрифи чоғида жаҳонга машҳур «ДЭУ» корпорацияси раҳбариятини Ўзбекистонда енгил автомобиллар ва микроавтобуслар ишлаб чиқарадиган қўшма корхона қуришнинг мақсадга мувофиқлигига ишонтира олган эди. 1993 йилнинг апрель ойида Асакадаги собиқ трактор тиркамалари ишлаб чиқарадиган завод ускуналарини кўчириш бошланди, ноябрь ойида эса «ЎзДЭУавто»да бўлажак автомобилсозлик заводининг улкан мажмуини барпо этишга киришилди..

Ўша йили давлатимиз бошлиғи Жанубий Корея корпорациясининг президенти жаноб У Жун Ким билан биргаликда янги қурилишни бориб кўрди. Хорижий сармоядорлар шу ернинг ўзида ўз маблағларини ишончли ишга сарфлаганига, ёш давлатимиз қўшма корхона ривожланиши учун тўла кафолат беришига қаноат ҳосил қилдилар.

Мана энди, салкам уч йиллик вақт ичида Асака шаҳрида энг янги технология ва машина-ускуналар, жумладан, ҳозирча собиқ Иттифоқдаги бирорта давлатда ҳам қўлланилмаётган техник роботлар билан жиҳозланган замонавий автомобилсозлик корхонаси қурилди. «ЎзДЭУавто» Ўзбекистон-Корея лойиҳасининг умумий қиймати ярим миллиард АҚШ долларидан ҳам кўпроқ баҳоланмоқда.

«Дамас» ишлаб чиқариш линияси бир йилда уч хил кўринишдаги микроавтобуслардан 50 мингта ишлаб чиқаришга қодир. Бу йил охиригача 11 мингдан ортиқ «Дамас» тайёрлаш назарда тутилмоқда. Шу йилнинг ёзида «Тико» ва «Нексия» енгил автомобиллари ишлаб чиқарадиган линиялар ҳам ишга туширилади. Биринчи линия йилига 50 мингта, иккинчиси эса 100 мингта енгил автомобиль тайёрлашга қодир. Бу автомобиллар ғоят тежамли ҳисобланади. Масалан, «Тико» ҳар юз километр масофага атиги 4 литр бензин сарфлайди.

Аҳоли зич жойлашган минтақада, яъни Фарғона водийси вилоятлари туташган жойда йирик автозавод қурилиши «ЎзДЭУавто» заводининг ўзида икки минг кишини доимий иш билан таъминлабгина қолмай, Асака заводининг бутловчи узеллари ва деталларини тайёрлаш юзасидан буюртмаларни бажарадиган бошқа корхоналарда 50 мингдан ортиқ янги иш жойлари барпо этишга имкон берди. Андижон вилоятининг ўзидагина Корея фирмалари билан ҳамкорликда 4 та қўшма корхона барпо этилди.

Автозаводни қуриш жараёнида маҳаллий ёшларнинг катта бир гуруҳи Корея Республикаси корхоналарида таълим олиб, иш ўрганди. Бўлажак ёш автомобилсозлар — асосан Фарғона водийсидаги қишлоқлар ва кичик шаҳарларда яшовчи кишилар чет элга бориб, ўзлари учун янги касбни ўзлаштирибгина қолмай, бошқа мамлакатлар маданиятидан ҳам баҳраманд бўлиб, хорижий тилларни ўзлаштириб олдилар.

Шу кунгача «ДЭУ» Корея корпорациясига қарашли ўқув марказлари ва корхоналарда 800 нафарга яқин асакалик автомобилсозлар таълим олиб, тажриба ўрганди. Ҳозир эса яна 500 йигит у ерда билимларини ошириб, янги кўникмалар ҳосил қилмоқда. Йил охиригача эса яна 300 дан кўпроқ ҳамюртимиз таълим олиш учун Корея Республикасига боради.

Минтақада ёрдамчи тармоқларни барпо этишда «ЎзДЭУавто» янги қўшма корхонаси қўшган ҳиссани алоҳида таъкидлаш керак: Асакада янги автомобиль йўллари, темир йўл линияси, меҳмонхоналар ва пансионатлар, коттежлар, газ ва сув қувурлари, электр кичик станциялари ва электр линиялари қурилди, бутун маҳаллий аҳоли эҳтиёжларига хизмат қиладиган алоқа линиялари барпо этилди.

***

Шу куни «ЎзДЭУавто» қўшма корхонасида «Дамас» микроавтобусларини йиғадиган биринчи технология линияси ишга туширилиши муносабати билан тантанали митинг бўлди. Митингни Андижон вилояти ҳокими Қ. Обидов очди.

Республика Бош вазири Ў. Султонов улкан автомобиль корхонасини барпо этишда иштирок этган кишиларни Ўзбекистон иқтисодий ҳаётидаги бу муҳим воқеа, меҳнат ғалабаси билан табриклади.

Тантанали митингда Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков иштирок этди.

(ЎзА).

БУГУНГИ КУН «ТО» «ТО» НАФАСИ

МАМЛАКАТИМИЗДА

❑ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 25 март куни Франция ташқи ишлар вазирлиги бош котиби Бертран Дюфурк бошчилигидаги делегация аъзоларини, кеча Буюк Британиянинг «Лонро» компанияси президенти ва бош ижрочи директори Дитер Бокни қабул қилди.

❑ Бугун Президент Ислом Каримовнинг Вьетнамга уч кунлик расмий ташрифи бошланади.

❑ Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси ҳузурида қимматли қоғозлар бозори ишлашини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш марказини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди.

❑ Вазирлар Маҳкамаси «ЎзДЭУавто» қўшма корхонасининг самарали фаолиятини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилди.

❑ Кеча Олий Мажлисда «Иқтисодий бошқарув ва ислоҳотлар» мавзуидаги семинар иш бошлади. У Жаҳон банки билан биргаликда ўтказилмоқда.

❑ Кеча Ташқи ишлар вазирлигининг Қабуллар уйида Ўзбекистоннинг Ҳамдўстлик мамлакатларидаги интеграция жараёни ривожига муносабати мавзуида брифинг бўлиб ўтди.

❑ Бугун Вазирлар Маҳкамасида қишлоқ хўжалик корхоналари раҳбарлари ва мутахассисларининг туб иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш масалаларига бағишланиб ўтказилган уч кунлик семинар-кенгаши ниҳоясига етди.

❑ Кеча Вазирлар Маҳкамасида Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков раислигида ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш комиссиясининг мажлиси бўлди.

❑ Кеча Тошкентдаги Биржа марказида Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг таъсис конференцияси бўлди. Унда Олий Мажлиснинг Иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмитаси раиси Анвар Йўлдошев палата раиси этиб сайланди.

❑ Газли — Чимкент трассасидан тортилган 100 километрдан кўпроқ қувурлар орқали Зарафшон шаҳрига табиий газ келди.

❑ Республика хотин-қизлар қўмитасида электрон почта алоқалари учун мўлжалланган энг замонавий компьютерлар билан жиҳозланган ахборот маркази иш бошлади.

❑ Кеча Валюта биржасида бўлиб ўтган навбатдаги савдода 1 АҚШ долларининг қиймати 36 сўм 20 тийин даражасида қайд этилди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

❑ Қирғизистон Президенти Асқар Акаев Россияга биринчи расмий ташрифини кеча Санкт-Петербург шаҳридан бошлади. У 29 март куни Москвада Россия, Белоруссия, Қозоғистон ва Қирғизистон ўртасида интеграция жараёнларини чуқурлаштиришга қаратилган шартнома имзоланишида қатнашади.

❑ Россия мудофаа вазири Павел Грачев 31 март куни мамлакат Президенти Борис Ельцин Чеченистондаги можарони ҳал этиш юзасидан ўз таклифларини баён этгандан сўнг федерал қўшинлар бу ердан олиб чиқиб кетилишини айтди.

❑ Белоруссия Президенти Александр Лукашенко Россия билан иттифоқ давлати тузиш режаси тўғрисида баёнот берганидан сўнг 25 март куни Минскда бу қарорга қарши кўп минг кишилик норозилик митинги бўлиб ўтди.

❑ Минтимер Шаймиев яна Татаристон президенти этиб сайланди. Президентликка якка номзод бўлган унинг учун сайловда иштирок этганларнинг 93 фоизи овоз берди.

❑ Тожикистонда еттинчи — «Адолат» партияси рўйхатга олинди.

ХОРИЖДА

❑ Испания АҚШнинг Кубага нисбатан иқтисодий қамалини кучайтириш чора-тадбирларига қўшилмаслигини билдирди.

❑ Польша Президенти А. Квасьневский мамлакат қуролли кучлари бу ҳарбий блокка аъзо давлатлар армиялари билан машқларда НАТОга киришга тайёрлигини намойиш этганликларини айтди.

❑ Вьетнамда 2000 йилга бориб чой етиштиришни 70 минг тоннага етказиш мўлжалланмоқда. Шу мақсадда чойзорлар майдони 88 минг гектарга кенгайтириляпти.

БУГУНГИ КУН НАФАСИ • БУГУНГИ КУН НАФАСИ • БУГУНГИ КУН НАФАСИ • БУГУНГИ КУН НАФАСИ

ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИДА

Тошкент шаҳар ҳокими К.Н.Тўлагановнинг фармойиши билан Р.М.Шоабдураҳмонов Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари — Истиқболни белгилаш ва статистика бош бошқармасининг бошлиғи этиб тайинланди.

***

Шоабдураҳмонов Рустам Мавзурович — 1962 йилда туғилган, ўзбек, олий маълумотли, Тошкент халқ хўжалиги институтини тугаллаган.

Меҳнат фаолиятини 1983 йилда Ўзбекистон Фанлар академияси ишлаб чиқариш кучларини ўрганиш бўйича кенгаш лаборантлигидан бошлаган. «Ўзбекқишлоқмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси, партия органларида ишлаган. Юнусобод тумани ҳокимининг ўринбосари бўлган. 1995 йилдан Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясининг тингловчиси.

ШАҲРИМИЗГА МОС РАМЗ

Газетамизда аввал хабар берганимиздек, пойтахт Рамзи (герби)нинг янги тасвирини яратиш юзасидан танлов ўтказиш тўғрисида Тошкент шаҳар ҳокимининг қарори қабул қилинган, танлов Низоми тасдиқланганди. Кеча Тошкент шаҳар ҳокими ўринбосари Шуҳрат Жалилов раислигида ушбу танлов ташкилий қўмитаси аъзоларининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди.

Унда танлов ҳайъати раиси, Ўзбекистон халқ рассоми Жавлон Умарбеков, шаҳар бош меъмори Маҳаммадамин Расулов, шаҳар бош рассоми Рафаэль Юсупов, тарих фанлари доктори Ҳамдам Содиқов, академик Турсунбой Рашидов, Республика меъморлар уюшмасининг раиси Феруз Ашрафийлар сўзга чиқиб, ижодий гуруҳлар тузиш, уларга профессионал рассомлар, меъморлар, олимлар, ижодкор зиёлиларни жалб этиш, оммавий ахборот воситалари орқали танловни мунтазам ёритиб бориш ва бошқа тайёргарлик ишлари ҳақида фикр-мулоҳазалар билдирдилар.

Назокат УСМОНОВА.

Обуна — йил бўйи

«ОҚШОМ» — ДОИМИЙ ҲАМРОҲИНГИЗ

Азиз ва қадрли муштарийлар! Ўзингиз севган «Тошкент оқшоми» газетасига йил бўйи обунани расмийлаштириш имкониятига эга эканлигингизни яна бир бор эслатиб ўтмоқчимиз. Бинобарин шаҳримизнинг исталган алоқа бўлимига кириб ҳар ойнинг ўнинчи кунига қадар обунани расмийлаштирсангиз келгуси ойдан бошлаб «Тошкент оқшоми» газетаси яна Сизнинг энг яқин ҳамроҳингиз ва маслаҳатгўйингиз бўлиб қолаверади.

Шуни ҳам эслатиб ўтмоқчимизки, «Тошкент оқшоми» газетаси чакана савдога жуда ҳам чекланган миқдорда чиқади. Агар обуна масаласида бирорта муаммо туғилгудек бўлса Сиз «Тошкент почтаси» ишлаб чиқариш корхонасига — 33-47-49 рақамли телефонга ёхуд «Тошкент оқшоми» таҳририятига — 33-29-70 рақамли телефонга мурожаат қилинг. Газетани элтиб бериш хусусида эса ўзингиз истиқомат қиладиган жойдаги почта бўлимларига мурожаат қилишингизни маслаҳат берамиз.

«Тошкент оқшоми» газетасининг обуна нархи:

Уйга етказиб бериш	Абонент қутисига етказиш
❑ Бир ойга — 64 сўм	54 сўм
❑ Уч ойга — 192 сўм	162 сўм
❑ Ярим йилга —384 сўм	324 сўм

«Тошкент оқшоми» газетасининг индекси — 64690.

«Ўзтадбиркор» банкини ҳозирги кунда Ўзбекистондаги энг йирик банклар қаторига қўшиш мумкин. У республикамизда бозор иқтисодиётига ўтилишининг илк босқичи чоғида фермер хўжаликлари, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш мақсадида ташкил этилганди. 1993 йили, яъни илк фаолият бошлаш пайтида банкнинг низом жамғармаси 4,5 миллион сўмдан иборат бўлса, орадан ўтган уч йилга яқин фурсат ичида бу кўрсаткич салкам 80 баробар ошиб 350 миллион сўмга етди. Бу эса аниқ мақсадга йўналтирилган фаолиятни юргазиш ва шу билан бирга тадбиркорлик тизимларини янада кенг равишда кредитлар билан таъминлаш учун катта имкониятлар туғдирмоқда. Бизнинг «Ўзтадбиркор» банк бошқаруви раиси ўринбосари вазифасини бажарувчи Гулнора Юсупова билан суҳбатимиз ҳам ушбу банкнинг ишлаб чиқариш ҳамда хусусий тадбиркорликни ривожлантиришдаги роли хусусида бўлди.

Банклар фаолияти

«ЎЗТАДБИРКОРБАНК»: САМАРАЛИ ҚАДАМЛАР

—Гулнора Абдураҳимовна, «Ўзтадбиркор» банкининг асосий фаолият йўналишлари тўғрисида тўхталиб ўтсангиз.

— Биз акционерлик-тижорат банклари сирасига кирамиз. Шу сабабдан қимматбаҳо қоғозларни чиқариш, улар иштирокида турли операцияларни бажариш фаолиятимизнинг энг асосий йўналишларидандир. Банк ўтган йилнинг сентябрида ўзининг учинчи эмиссиясини ўтказди. Биринчи эмиссия 4 миллион 300 минг, иккинчиси 57 миллион сўм ҳажмида бўлган бўлса, учинчи эмиссия 350 миллион сўмни ташкил этди. Бизнинг қимматбаҳо қоғозларимиз — бу нақд акциялар бўлиб, уларнинг 90 фоизини оддий, ўн фоизини эса имтиёзли акциялар ташкил қилади. Ҳозирги кунда акцияларимизнинг учдан бир қисми мижозларимиз қўлида бўлиб, улар қаторида бизнинг акциядорларимиз ҳисобланмиш 7 минг тадбиркор ҳам бор. Акцияларнинг маълум қисмини эса банк биржа савдосига қўяди. Шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, банк акцияларига талаб-эҳтиёж катта. Зеро, кўпгина корхоналарнинг акционерлик жамиятларида қимматбаҳо қоғозлар йиғимини энг яхшиси, банк акциялари ҳисобига шакллантириш лозимлигини тушуниб етмоқдалар.

— Банк, бу — сармояси ишлаб чиқаришни, жумладан тадбиркорликни ривожлантиришда фаол иштирок этиши даркор бўлган инвестиция тизимидир. Кредитлар беришдан ташқари яна қандай фаолият турларини амалга оширяпсизлар?

— Биринчидан, банкимиз республикамизда ривожланиб бораётган фонд бозорининг фаол иштирокчиси сифатида ўз акцияларини корхона ва ташкилотларга сотиб эркин маблағларни тўплайди. Улар эса келгусида турли хил лойиҳаларни маблағ билан таъминлаш, амалдагиларни тараққий топтириш ва янги ишлаб чиқариш нуқталарини қуришга сарфлашди. Бундан ташқари банк шунингдек, турли хил корхоналарнинг акцияларини харид қилган ҳолда қимматбаҳо қоғозлари йиғимини шакллантиради. Бу ўз навбатида юқоридаги корхоналар тараққиётини маблағ билан таъминлайдиган омил ҳамдир. Республикамизда қимматбаҳо қоғозлар бозори лозим даража шаклланганда эса ушбу бўғин фаол ишлаб, катта фойда келтира бошлайди. Ҳозир эса биз ўтиш босқичида турибмиз ва жуда тез бўлмаса-да, асталик билан акциялар, депозит сертификатлари ҳамда бошқа қимматбаҳо қоғозларга ишончсизлик ҳолати барҳам топиб бормоқда. Бинобарин, тадбиркорлар қимматбаҳо қоғозлари ва чеклар билан ишлаш пул билан муомала қилишдан кам самара бермаслигини тушуниб етмоқдалар. Жумладан, харид қилинган маҳсулот, бажарилган хизматлар ҳисоб-китоби учун векселларнинг жорий этилиши билан банклардаги корреспондент ҳисоблари ҳолати сезиларли даражада яхшиланди, манбалар йиғила бошланди.

Банкимизнинг қимматбаҳо қоғозлари республикамизнинг турли вилоятларидаги 156 та вилоят шохобчаларида ҳам сотилмоқда. Уларни харид қилмоқчи бўлганлар эса «Ўзтадбиркор» банкининг низоми, унинг баланси, муассислари ва ривожланиш истиқболлари билан олдиндан танишиб чиқишлари мумкин. Бу мижозларга вазиятни тўғри баҳолаш, аниқ тўхтамга келиш учун кўмак беради.

— Банкингиз албатта биринчи навбатда салмоқли мижозларни афзал кўрса керак?

— Ҳозирги кунда 55 мингга яқин мижозларимиз бўлиб, унинг 40-55 фоизини акционерларимиз ташкил этади ва биз барча мижозларимизга тенг муносабатда бўламиз. Чунончи, гилам тўқиш ёхуд дўппи ёки миллий чопонларни тикиш билан шуғулланувчи, таркиби 2-3 кишидан иборат хусусий фирма ҳам, кенг ишлаб чиқариш фаолияти билан банд бўлган, ўзига 100 дан ортиқ хизматчиларни бирлаштирган нуфузли хусусий ва кичик корхоналар ҳам бизнинг мижозларимиздир. Биз уларнинг барига бир хилда хизмат кўрсатамиз.

— Ҳозирги кунда халқаро ҳамкорлик алоқаларисиз банкнинг ривожланишини тасаввур қилиш қийин. Шундай эмасми?

— Дарҳақиқат, «Ўзтадбиркор» банкининг ўзига хос афзаллик томони шундаки, у орқали «Бизнес-фонд» ҳамда тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш Америка-Марказий Осиё фондининг кредитлари берилади. Германиянинг «KFW» банки билан келишув битими тайёрланди ва яқин фурсатда тадбиркорликни кредитлар билан таъминлаш бўйича шартнома тузилиши мўлжалланмоқда. Шунингдек, Жаҳон банки ваколатхонаси билан инвестициялар борасида музокаралар олиб борилмоқда. МДҲ ҳамда Болтиқбўйи республикалари билан корреспондент муносабатлари тармоғи ҳам ривожланиб бормоқда.

Халқаро компаниялар билан ҳамкорликда ишлаш халқаро аудитни ўтказиш зарурлигини кўрсатди. У жаҳон талабларидан келиб чиққан ҳолда банкимизнинг ўз рейтингига эга бўлишига имкон яратади. Шу муносабат билан АҚШнинг таниқли «Артус — андерсен» аудиторлик фирмаси билан ишни бошлаб юбордик. Ўйлаймизки, у келгусида бизнинг банкимизнинг халқаро даражадаги аудит текширувини ўтказади.

— Бу мижозларингиз билан одатдаги фаолиятни юритишга халал бермайдими?

— Асло халал бермайди. Аксинча, бу мижозларимизга ўзларига хизмат қиладиган банкни тўғри танлаганликларига яна бир карра ишонч ҳосил қилишлари учун имкон туғдиради. Бундан ташқари мижозларимизга келгусида янада катта қулайликлар яратиш мақсадида ўз шахсий векселларимиз, депозит сертификатларни чиқариш, қимматбаҳо қоғозларни сотиш учун фонд дўконлари тармоғини ривожлантиришни режалаштиряпмиз. Биржа савдоларида янада фаолроқ иштирок этиш мақсадида эса мутахассис брокерларни тайёрлаш билан шуғулланмоқдамиз. Акциялар ҳам ўз дивидендларини келтирмоқдалар. Ўтган йил якунларига кўра дивидендлар тақрибан 100 фоиздан кам бўлмаган миқдорни ташкил этмоқда.

Суҳбатни Дилшод ИСРОИЛОВ ёзиб олди.

Иқтисодий билимлар сиртқи мактаби

ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР

Бозор иқтисодига ўтиш жараёнида ҳаётимиздан янги тушунчалар ўрин олмоқда. Қимматли қоғозлар шулар жумласидандир. «Оқшом» муштарийларига қимматли қоғозлар хусусида муфассал маълумот бериш мақсадида «Иқтисодий билимлар сиртқи мактаби» рукни остида туркум савол-жавоблар эълон қилишга қарор қилдик. Бу саволларга «Женерел пул» сармоялар бозори қатнашчилари ўзаро тараққиёт корпорацияси очиқ турдаги акционерлик жамиятининг президенти Шомансур Аъзамов жавоб беради.

— Қимматли қоғозлар нима?

— Қимматли қоғозлар — бу уларни чиқарган шахс билан уларнинг эгаси ўртасидаги мулкий ҳуқуқларни ёки заём (қарз) муносабатларини тасдиқловчи, дивиденд ёки фоизлар кўринишида даромад тўлашни ҳамда ушбу ҳужжатлардан келиб чиқадиган ҳуқуқларни бошқа шахсларга бериш имкониятини назарда тутувчи пул ҳужжатларидир.

Қимматли қоғозлар — бланкалар, сертификатлар шаклида ёки счётлардаги ёзув шаклида бўлиши ва ҳисоб-китоб қилишда, шунингдек кредитлар бўйича гаров сифатида фойдаланиши мумкин. Қимматли қоғозлар юридик ва жисмоний шахслар ўртасида ихтиёрийлик асосида тарқатилади.

Киритилган улуш шаклидан қатъи назар, қимматбаҳо қоғозларнинг қиммати Ўзбекистон Республикаси пул бирлигида, уларни чиқариш шартларида назарда тутилган ҳолларда эса — чет эл валютасида (акциялар бўйича — мулкни ўтказиб бериш йўли билан ҳам) ифодаланади ва тўланади.

Ушбу қоидалар қимматли қоғозларнинг қуйидаги турларига амал қиладилар: акциялар; облигациялар; хазина мажбуриятлари; депозит сертификатлари; векселлар; қимматбаҳо қоғозлар ҳосилалари.

Қимматли қоғозлар маълум пул ҳужжатлари шаклида ёки депозитарийларнинг (қимматли қоғозларни сақловчи ташкилотларнинг) депо ҳисоб рақамларида махсус ёзувлар кўринишида (бошқача қилиб айтганда нақд ва қоғозсиз кўринишда) мавжуд бўладилар.

Қоғозсиз кўринишидаги қимматбаҳо қоғозлар муомалада махсус магнит ёки бошқа электрон ахборот воситалари ёрдамида бўлишлари мумкин.

Чиқарилган қимматбаҳо қоғозларда эгасининг исми ёзилган (исмли) ва эгасининг исми ёзилмаган (тақдим этувчига тегишли) бўлиши мумкин.

Қимматли қоғозларни уч турга бўлиш мумкин:

— улуш қимматли қоғозлари;

— қарз қимматли қоғозлари;

— ҳосилавий қимматли қоғозлар (қимматбаҳо қоғозлар ҳосилалари).

Улушга эгалик муносабатларини ифодаловчи қимматли қоғозлар (ёки бошқача қилиб айтганда улуш қимматли қоғозлари) деб мулкий муносабатларни ўзида акс эттирувчи акциялар тушунилади.

Қарз муносабатларини ифодаловчи қимматли қоғозлар (ёки бошқача қилиб айтганда қарз қимматли қоғозлари) деб кредит муносабатларини ўзида акс эттирувчи молиявий воситалар тушунилади.

Жамғарма бозорида эркин сотиладиган қимматли қоғоз нархи қимматли қоғознинг қадри (қиймат) нархи (курси) деб аталади.

Шаҳримиздаги мавжуд кичик ва хусусий корхоналарнинг кўпчилиги бугунги кунда ўз тамғасига эга. Бунинг биргина мисоли сифатида «Омад қуши» фирмасини олайлик. Кейинги вақтларда айрим эркаклар кўйлаги, қурувчиларнинг коржомаларида шу фирманинг тамғаси кўрина бошлади. Фирманинг мустақил иш бошлаганига эса яқин кунларда бир йил тўлади...

Иш билганга минг танга

ОМАДЛИ «ОМАД ҚУШИ»

«Бекобод» маҳалласи шаҳримиздаги Акмал Икромов туманидан жой олган. Бу ерда жуда кўплаб аёллар бошқа фабрикаларнинг шохобчалари ҳисобидан уйга иш олиб касаначилик билан шуғулланишар эди. Эндиликда уларнинг айримлари эркин иш юритаётган «Омад қуши» фирмасида меҳнат қилишмоқда.

— Барака топгур Дадажон маҳалламиздаги элликка яқин аёлни иш билан таъминлаб қўйди, — дейди моҳир тикувчи Марғуба Қосимова. — Фирма бўлмай туриб, бу ерда Йўлдош Охунбобоев номидаги бош кийимлар фабрикасининг бўлими сифатида фаолият кўрсатар эдик. Мана 1995 йили Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хусусий тадбиркорликда ташаббус кўрсатиш ва уни рағбатлантириш тўғрисида»ги Фармони чиққандан сўнг орадан озгина вақт ўтгач апрель ойида фирмамиз ташкил этилди. Бунда бўлинмамизнинг фақат номи ўзгармай, балки иш йўналиши ҳам бошқа томонга буриб юборилди. Энди бош кийимлар эмас, кўрпа жилдларининг термасини, эркаклар кўйлагини, махсус иш коржомаларини тикиб чиқара бошладик. Ҳозир «Бекобод» маҳалласидаги барча аёллар ҳеч бўлмаганда шу фирманинг касаначиси бўлиб, уйига иш олиб кетиб меҳнат қилишмоқда.

Фирма раҳбари Дадажон Юсупов маҳалла фаолларидан, меҳнатга чанқоқ аёллардан ғоят мамнун бўлиб шундай деди:

— Ҳар бир ишчи ўз меҳнатига қадрли бўлса, бошқанинг меҳнатини ҳам қадрлайди. Фирмамизда меҳнат қилишни истаган хотин-қизлар тикувчиликка оддий бир касб сифатида эмас, балки нозик дид ва юксак маҳорат соҳибалари деб қарайдилар. Уста Икбар Солиҳова, Марғуба Қосимова, Зулфия Аҳмадбекова ва бошқаларнинг ҳар бирининг ўз ўрни бор. Келажакда «Омад қуши»нинг тикувчилари бошқа хорижлик фирмаларда тикилаётган кийимларга рақобатбардошли, харидоргир кийимлар тика олишади.

Гулзода МАМБЕТОВА.

СУРАТЛАРДА: фирманинг моҳир тикувчиларидан Марғуба опа Қосимова ҳамда Зулфия Аҳмадбековалар иш устида; тикилган маҳсулотлар назоратчилар томонидан текширилмоқда.
Засим Соколов олган суратлар.

ТОШКЕНТ ТАДБИРКОРИ

- Ўзбекистонда энг йирик
- Хусусийлаштириш —давр талаби
- Хизмат кўрсатиш такомиллашади
- Ибрат олса арзийди

Аввал хабар берганимиздек, Тошкент шаҳар ва вилоят ҳокимликлари, шаҳар ва вилоят хотин-қизлар қўмиталари ҳамкорлигида бўлиб ўтган икки кунлик илмий-амалий семинарда 300 дан зиёд тадбиркор иштирок этди. Аёллар раҳбарлик қилаётган 50 дан ортиқ корхона ўзлари ишлаб чиқараётган халқ истеъмоли буюмларидан амалий кўргазма ташкил этишди.

СУРАТЛАРДА: (чапдан) Акмал Икромов туманидаги «Ҳожи бобо» хусусий фирмаси раҳбари Ҳожиакбар Зоитов ва Марҳамат Зоитовалар ўз маҳсулотларини тайёрлаш жараёни билан таништиришмоқда; ўнгдаги ўртадаги суратда ҳам шу фирма маҳсулотидан намуналар; «Жўрабек» хусусий дорихонаси хизматчилари бу ерга дорихонадаги нодир дармондорилардан келтиришган (чапда пастда); «Баҳор» хусусий модалар ательесининг тайёр кийимлари бежирим ва сифатлидир (ўнгда юқорида); «Кўҳи-Нур ЛТД» масъулияти чекланган жамиятнинг иш фаолияти жуда кўп тадбиркорларнинг эътиборини тортди (ўнгда пастда). Улар кўпроқ юмшоққина пар ёстиқ, болиш, кўрпачалар ишлаб чиқаришга ҳаракат қилишаётир.

Рашид Галиев олган суратлар.

Бозор иқтисодиётининг айни юксалиш йилида ҳар бир соҳада бўлгани каби тадбиркорлик ишлари ҳам жадал ўсиб бормоқда. Тадбиркорликка астойдил бел боғлаган кишилар билан мулоқот қилсангиз бунинг яна бир бор гувоҳи бўласиз. Биринчи суҳбатдошимиз Тошкент шаҳар тадбиркорлар уюшмасининг раиси, профессор Санъат Воҳидова:

Ишбилармон аёллар

Изланган имкон топади

— Тадбиркорлик қилиш учун етук мутахассис, ўта билимли, иқтисодиётнинг миридан-сиригача тушунадиган одам бўлиш керак. Айримлар у шаҳардан бу шаҳарга турли буюмларни олиб бориб сотишни ҳам тадбиркорлик деб тушунадилар. Йўқ, буниси савдогарчилик дейилади. Шу ўринда «савдогарчилик» билан «чайқовчилик»нинг орасидаги фарқни яхши англаб олмоқ жоиз. Чайқовчи бозорда фақат ўз манфаати учун курашади. Савдогар эса бир юртдан иккинчисига турли хилдаги буюмларни олиб бориб у шу юртнинг маданияти, тарихи ва ҳунари билан бошқаларни таништиради.

Тадбиркорликка тўхталадиган бўлсак, у кўпроқ ишлаб чиқариш билан боғлиқ ҳолда иш юритади. Мана мисол учун яқинда Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятининг тадбиркор аёллари ҳамкорлигида илмий-амалий семинар ўтказилди. Шу семинар олдидан ажойиб тадбиркорлар ишини акс эттирувчи кўргазма ташкил этилди. Семинарга келган барча иштирокчилар шу ернинг ўзида бирбирлари билан ўзаро ҳамкорлик ипларини боғлашди. Тарихдан бизга маълумки, аёлларимиз ўз тадбиркорликларидан фойдаланган эканларми, демак биз ҳам ҳозирги кундаги яратилаётган барча имконият ва шароитлардан келиб чиққан ҳолда ўз тадбиркорлик қобилиятимизни ишга солишимиз керак. Шуни унутмаслигимиз кераккки, биз аёллар оилада тадбиркормизми, демак жамиятимиз, мустақил республикамизнинг равнақ топиши учун ҳам ана шу тадбиркорлигимизни қўллашимиз керак.

Навбатдаги суҳбатдошимиз Акмал Икромов туманидаги «Ҳожи бобо» хусусий корхонасининг раҳбари Хожиакбар Зоитов:

— Тадбиркор аёллар орасида эркаклар нима қилиб юрибди экан, деб ҳайрон бўлманг. Агар келинойингиз Марҳаматхон бўлмаганида бу фирма дунёга келмаган бўлар эди. Аслида у киши раҳбар. Лекин ишни баравар бажарамиз. Хом ашёни етказиб бериш биздан, қўлбола қилиб жило бериш у кишидан. Фирмамизнинг ташкил этилганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ. Лекин энг замонавий ва энг миллий услубда аёллар кийими тикиб мижозларни хурсанд этяпмиз. Марҳаматхон салкам 30 йилдан буён кийимларга гул тикиш билан шуғулланади. Буни каштачилик десак ҳам бўлади. У аввалига қизларимиз Холидахон ва Саидахонларни шу ишга ўргатди. Қизлар эса дугоналарини, маҳалладаги каттаю кичикни бу ҳунарни ўрганишга жалб этишди. Натижада бутун бошли битта цех пайдо бўлди-қўйди. Бу ҳам бўлса Марҳаматхоннинг тадбиркорлигидан деб биламан. Бундай дейишимга асос бор. Шахсан мен аввалига хамиртуруш цехи очмоқчи эдим. Уддасидан чиқолмай, хуноб бўлиб юрганимда Марҳаматхон менга далда бериб, хамиртуруш цехи бўлиши шартми, келинг, каштачилик цехи очиб қўя қолайлик, деб иш режаларини айтди. Хуллас, нима керак бўлса муҳайё қилдик. Ҳозирги кунда малакали каштачилардан 20 нафари ҳам уйда, ҳам фирмамизда меҳнат қилишмоқда. Маҳсулотларимизни «Штаб» бекатидаги кичкинагина махсус дўконимизда сотишни бошладик. Аёллар учун тикилаётган кўйлакларга, тўй болалари учун тўнларга, вилюрдан тикилган халатларга жило беришда фирмамиз каштачилари ўта маҳорат кўрсатишяпти. Ҳозирча 18 турдаги маҳсулотга ана шунча хилдаги каштачилик безакларини бериб тикаяпмиз. Шунингдек, якка буюртма асосида ҳам ишлар бажарилади.

— Тадбиркорнинг қандай иш билан шуғулланаётгани у ишлаб чиқараётган маҳсулоти билан ўлчанади, — **деб суҳбатимизга қўшилди Ҳамза туманидаги «Истиқбол» ҳиссадорлик жамияти раисининг ўринбосари Зебохон Қодирова.** — Биз эса маҳсулотимизни татиб кўриш учун тавсия этамиз. Яъни ҳозирги кунда энг нодир ҳисобланган, таркибида дармондориларга бой бўлган махсар ёғи ҳақида гапирмоқчиман. Бу ёғ махсар ўсимлигидан олиниб, бу ўсимлик Қозоғистонда кўп ўсади. Умуман олганда қурғоқ, суви кам жойларда ўсади. Сабаби у ўқ илдизли бўлиб, ернинг чуқур қатламидаги сувлардан озиқланади. Шунинг учун ҳам у дармондориларга ҳамда кислотага бой. Унинг дастлабки синалган миқдори шаҳримизда ишлаб чиқарилиб, мавжуд ёғлар ичида шифобахшлиги билан юқори ўринни олди. Эндиликда биз бу ўсимликлар кўп ўсадиган Навоий вилояти билан ҳамкорлик қилишни режалаштиряпмиз. Махсардан олинадиган ёғ учун алоҳида Нуротада селекция маркази ташкил этилаяпти. Қашқадарё вилояти ҳамда Бўстонлиқ туманида ҳам худди шу ўсимликдан алоҳида жой ажратилиб ўстирилмоқда. Уч йиллик илмий текширишларимиз зое кетмади. Тиббиётдаги мутахассисларнинг фикрича бу махсар ёғи ёш болаларнинг тез ривожланишида жуда ҳам фойдали экан.

Дарвоқе, ҳозирги замон аёллари фақат оилада эмас, жамоат орасида ҳам тадбиркордирлар. Уларнинг ҳар бирининг амалга оширган ишларини кўриб, тадбиркорлик шахс танламаслигига яна бир карра ишонч ҳосил қилдик.

Суҳбатни Гулзода АБДУЛЛА қизи ёзиб олди.

Бозор талаби асосида

МЕНЕЖЕР БЎЛМОҚЧИМИСИЗ?

Ҳозирги кунда маиший хизмат турмушимизнинг асосий қисмини эгаллаб бораётган соҳалардан бирига айланиб қолганини ҳар биримиз ҳис қилаяпмиз. Шундай экан, бу хизмат турини такомиллаштириш, малакали мутахассислар билан таъминлаш ҳар қачонгидан зарур эканлигини ҳаёт тақозо этмоқда. Тошкентдаги «Ўзмаишийхизматуюшма» тизимида фаолият кўрсатаётган Республика муддатли ўқув комбинати ана шундай вазифани ҳал этаётир.

Ушбу муассаса пойтахтимиз ва вилоятлардаги маиший хизмат корхоналарига малакали мутахассислар етиштириб бераётган ягона билим даргоҳи, десак муболаға эмас. Бу ерда шунингдек ишчи кадрлар ва муҳандис-техник ходимларнинг малакаси ҳам оширилаяпти.

Ўқувчилар комбинатида олти ой мобайнида аёлларнинг европача ва миллий кўйлаклари, болалар ҳамда аёлларнинг устки кийимлари, эркаклар ва болалар кийимларини тикувчи чеварлар, кенг миқёсдаги аёллар ва эркаклар сартарошлари, сураткашларни тайёрлайди. Машғулотлар ўзбек ва рус тилида олиб борилаяпти.

Айни пайтда комбинатнинг Юнусобод туманидаги Мингўрик ва Чилонзор туманидаги Қуриниш кўчаларида жойлашган ўқув корпуслари мавжуд. Бўлажак усталар замонавий техника воситалари билан жиҳозланган хоналар ва устахоналарда таълим олиш билан бирга ўз маҳоратларини амалий ошириб боришаяпти.

Комбинатда шунингдек, маиший хизмат корхоналари йўлланмаси билан бичувчилар, бичувчи-модельерлар, сартарош-модельерлар, кенг миқёсдаги сураткашлар малака оширишаяпти. Ҳозирда пул тўлаб ўқиш ҳам йўлга қўйилган. Муассасада ўргатилаётган касблардан бирини танламоқчи бўлган киши мустақил керакли маблағни тўлаб, ўқиш тугагач тегишли ҳужжатни олаверади.

Кейинги пайтда амалий машғулотларни кўпайтириш ҳисобига мутахассислар тайёрлаш муддатини қисқартиришга эришилаяпти. Илгари барча ўқув ишлари назарий билимлар олиш ва амалий тайёргарликка бўлинарди. Бундай ҳол корхона раҳбарларининг битирувчилар оддий амалий билимлардан ҳам бехабар эканликларидан норозилигига олиб келди. Қайта қуришдан сўнг ўқувчилар ишлаб чиқаришда банд бўлганлар билан бир хил шароитда билим олмоқдалар. Шу ўринда лаборатория-амалий машғулотларнинг аҳамияти катта бўлаётганини ҳам таъкидлаб ўтиш жоиздир. Уч ой давомида масалан, бўлажак чеварлар 11 турдаги буюртмаларни мукаммал бажаришлари зарур. Сартарошлар эса шу яқин ўртадаги мактаблар, олий ўқув юртлари, шифохоналардан келган мижозларнинг сочларини малакали усталар маслаҳатлари асосида олиб, ўз маҳоратларини ошириб борадилар.

— Бозор муносабатларига ўтилиши, янгича шароит маиший хизмат корхоналарига менежерларни етказиб беришни талаб этди, — дейди комбинат директори Бахтиёр Ҳакимов: — Буни инобатга олиб, муассасамиз қошида шу йил бошида менежерлар коллежини ташкил этдик. Бу ерда махсус йўналишлар бўйича дарс ўтиш ҳуқуқини берувчи тикувчи-дизайнерлар ва сартарош-дизайнерлар тайёрланмоқда. Яна бир томони ўқувчиларнинг хоҳишига қараб инглиз тили ҳам ўргатилади. Битирувчилар эгаллаган касблари бўйича ишлашлари, якка тартибдаги меҳнат билан шуғулланишлари ёки турли мулк шаклидаги корхоналарни бошқаришлари мумкин. Ҳозирги шароитда янгича фикрлайдиган малакали мутахассисларни етиштириш учун кенг қамровли дастур ишлаб чиққанмиз. Битирувчиларимиз бухгалтерия ҳисоб-китоби, солиқ, хўжалик ва меҳнат қонунчилиги, инглиз, ўзбек ва рус тиллари, бозор иқтисоди, меҳнат, ишлаб чиқариш, оила, инсон ва жамият ўртасидаги муносабатлар, тадбиркорлик, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ва бошқа нарсалардан хабардор бўлишади. Ўқув режасидан маркетинг ҳамда менежментлик ҳам ўрин олган.

Коллежда машғулотлар бошланиб кетган. М. Депутатова, Д. Абдуллаева, М. Ортиқов, Р. Ўтбосаров каби ишлаб чиқариш усталари ғайрат кўрсатиб таълим беришмоқда. Юқори малакали усталар етиштириш мақсадида комбинат раҳбарияти дарсларга олий ўқув юртларидан ўқитувчилар, «Ўзмаишийхизматуюшма» тизими мутахассислари, Тошкент шаҳридаги маиший хизмат корхоналарида меҳнат қилаётган тажрибали усталарни таклиф қилишаяпти.

Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, «Ўзмаишийхизматуюшма» томонидан тасдиқланган дастурга кўра 2000 йилгача қишлоқ хўжалигида банд бўлган аҳолини жалб этган ҳолда иш ўринларини очиш ҳисобига 40000 нафар мутахассислар тайёрлаш керак. Асосий эътибор пойабзал, кийимларни созлаш ва тиклаш усталари, сураткашлар, мураккаб маиший хизмат техникалари ва соатларни таъмирловчи мутахассислар тайёрлашга қаратилмоқда. Бундай масъулиятли вазифанинг ҳал этилишига муносиб улуш қўшиш мақсадида комбинат томонидан 33 турдаги касб эгаларини тайёрлаб бериш ҳақида таклиф киритилди.

Саъдулла ШОДИЕВ.

Наврўз нашидаси

ДИЛЛАРГА ЮГУРГАН ИЛИҚЛИК

Назокат оламининг маликаси, фасллар келинчаги баҳор пурвиқор тоғлар оша кенгликлар сари одим ташлади. У оппоқ ҳарир дуррасини ўзидан нишона қилиб куртак ёзаётган бодом шохларига илди... Коинотнинг олтин паллалари бўлмиш кун ва тун мувозанатини тенглаганида, илик узилди паллада хаста дилларга илиқлик югурди...

Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирлигининг 1-клиник касалхонасига шифо учун келган беморлар Наврўз кунлари касалхона ходимлари ташкил қилган Наврўз тантанасида баҳор элчиларини омонлик-сомонлик қилдилар, оғизларига сумалак тегди. Бу гал касалхона ҳар доимгидан гавжум бўлди. Наврўз айёмига бағишлаб ўтказилган кечага маҳалла оқсоқоллари, фаоллари, шифохона ходимлари, меҳмонлар ташриф буюришди.

Оқ халат эгаларининг «Келин салом», «Ёр-ёр»лари, Наврўз маънавий қадриятларимиз ҳақидаги бадиий чиқишлари кўнгилларга ажиб бир шукуҳ бахш этди. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари Равшан Султонов йиғилганларни улуғ айём билан муборакбод этиб, шифохона раҳбариятига амалга оширилаётган хайрли ишлари учун миннатдорчилик билдирди. У ўз сўзида Наврўз миллий қадриятимиз бўлиб, мустақиллик шарофати билан уни шундай тантана қилаётганлигимиз, осуда, тинч ҳаётимиз шукроналигига йил давомида орзу билан кутиладиган сумалакнинг хосиятларига тўхталди. Йиғилганларни Корея Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Се Гён И Наврўз билан қутлади.

Даврадаги ҳамюртларнинг кўтаринки кайфияти, эртанги кунга бўлган зўр ишончию, ушбу дийдор онларидаги ҳаяжонни англаш қийин эмас эди.

— Наврўз ёшариш, янгиланиш, хайрли ишларнинг боши экан, барчани қутлаш асносида шифохона миқёсида ўрнак бўларли даражада фаолият юритаётган бўлимларни, жумладан Р. Рўзметов бошчилигидаги терапия бўлимини 5000 сўм, академик Ў. Орипов раҳбарлигидаги жарроҳлик бўлимини 2.500 сўм, профессор Н. Мажидов, шифокор Моҳира Солиҳова бошчилигидаги катталар асаб касалликлари бўлими 2.6000 сўм пул мукофоти ва фидойи шифокорлар миллий либосларимиздан дўппи, чопон билан тақдирландилар, — дейди бош шифокор Муродин Қодиров.

Шодиёнага келган Ўзбекистон халқ артисти Ғуломжон Ёқубов, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Юлдуз Усмонова, Султонпошша Ўдаева, хушовоз хонанда Ҳожиакбар Ҳамидовлар ўз санъатлари билан даврага кўрк бағишладилар.

Маҳлиё МИРСОАТОВА.

СУРАТЛАРДА: шифохонада Наврўз айёми муносабати билан ўтказилган қувноқ шодиёнадан лавҳалар.

КЕЛАЖАК НИШОНАСИ

Барча байрамлар қатори Наврўз тантаналари ҳам илм, маданият масканларида ўзгача руҳ билан нишонланмоқда. Чунки таълим масканларида беғуборликка, эзгуликка йўғрилган қалб эгалари болалар — ўсмирларимиз тарбияланадилар. Улар шодиёналарни ўзгача бир тайёргарлик, интиқлик билан кутадилар. Шаҳримиздаги 90-ўрта мактабда нишонланган Наврўз тантанасининг ҳам ўзига хослиги шунда бўлса ажаб эмас.

— Болаларимиз Наврўзни ойлаб кутадилар, синфлараро турли кўринишлар, кўрик-танловлар, бадиий чиқишлар ҳозирлайдилар, — дейди иқтисод синфи раҳбари Назира Юсуфалиева. — Бу йил ҳам аввал синфларда, сўнг мактаб миқёсида «Миллий анъаналаримиз» мавзуида кўрик ташкил қилдик. Наврўз кунлари кўрикнинг якунловчи босқичи бўлиб ўтди. Унда баҳор таомлари, сумалакни тайёрлаш, алла, лапарлар айтиш, баҳор қўшиқлари танловини ўтказдик. Унда иқтисодга ихтисослашган 10-«В» синф ўқувчиларининг тайёргарлиги таҳсинга сазовор бўлди. Жажжи болакайларимиз учун бу йилги Наврўз «Алифбе» байрамини олиб келди. Болалардаги миллий қадриятларга меҳрнинг уйғониши, улардаги тарих сирларидан воқиф бўлишга интилиш, баҳор нишонаси кўзни қувонтирувчи бойчечакдек буюк давлатнинг келажагидан нишона.

Малоҳат СОБИРОВА.

СУРАТДА: 90-мактабда нишонланган Наврўз байрамидан лавҳа.

Рашид Галиев олган суратлар.

МАРОҚЛИ КЕЧА

Юнусобод туманидаги 5-мактабда ўтказилган Наврўзга бағишланган кеча ҳам ўзига хос жозибали ўтди. Нега деганда, рус тилида таълим бериладиган мазкур мактаб ўқувчилари мактаб метод бирлашма бошлиғи Д. Мирзаева, ўқитувчилардан С. Хатамова, Ш. Шукуровалар бошчилигида байрамга катта тайёргарлик кўрганлари яққол сезилиб турарди. 3, 6, 7, 8, 9-синф ўқувчилари ўзбек тилида баҳор, Наврўз, сумалакка бағишланган ажойиб шеърлар ўқиб, қўшиқлар ижро этдилар. Баҳор элчилари бўлмиш бойчечак, бинафша, лола, атиргул қиёфаларида чиқиб Наврўзи оламни таърифладилар. Аҳиллик, дўстликни тараннум этувчи ибратли саҳна кўринишлари, қувноқ интермедиялар эса йиғилганларда катта таассурот қолдирди.

Кеча сўнгида шоира Муҳтарама Туркой болажонларни байрам билан табриклаб ўзининг янги Наврўз қасидасини ўқиб берди.

Дилмурод ИСМОИЛОВ.

СУРАТЛАРДА: 5-мактабда ўтган Наврўз байрамидан лавҳалар.

Рустам Шарипов олган суратлар.

ЭЗГУЛИК ДЕБОЧАСИ

Ўзбекистон Республикаси «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармаси, Тошкент шаҳар ҳокимлиги, шаҳар хотин-қизлар қўмитаси, Халқ таълими бош бошқармаси ҳамда «Наврўз» мажмуаси маъмурияти ташаббуси билан шаҳримиздаги «Наврўз» мажмуасида 27 нафар меҳрибонлик уйи тарбияланувчиларига суннат тўйи, 300 нафар кам таъминланган оилалар, боқувчиси йўқ маҳалла болаларига Наврўз шодиёнаси муносабати билан байрам дастурхони ёздилар. Кечада тўй болаларга 500 сўм миқдорида пул ўтказилган ҳисоб дафтарчалари берилиб, сарполар кийдирилди. 300 нафар болаларга ҳам совға-саломлар улашилди.

Ушбу хайрли кечага «Абу Али ибн Сино ва табобат»дори ишлаб чиқариш ва сотиш фирмаси, «Тошчетэлқурилиш» ҳиссадорлик жамияти ҳомийлик қилишди.

Малика СИДДИҚОВА.

Унинг номи билан аталади

Бугун ўлкамизнинг барча сўлим гўшаларида Наврўз нашидаси. Барчанинг кўнглида қувонч, юзларида табассум. Ушбу қутлуғ кунларда Наврўз номи билан аталувчи жойларда бўлиб суҳбатлар ўтказдик.

ЁШЛАРИМИЗ ҚЎША ҚАРИШСИН

Алишер Навоий номли Ўзбекистон Миллий боғи қошида жойлашган «Наврўз» никоҳ бахт уйини билмайдиган одам кам топилса керак. Айниқса ёшларимиз замонавий, ҳар томонлама талабларга жавоб берадиган, кўркам бахт кошонасида никоҳдан ўтишни орзу қиладилар.

— Ушбу Никоҳ бахт уйи Республикамиз мустақиллигининг бир йиллиги арафасида ишга тушган, — дейди никоҳ бахт уйининг раҳбари Зумрадхон Акромхўжаева. — Ўтган вақт мобайнида 20000 дан ортиқ ёш келин-куёвларимиз никоҳлари қайд этилди. Шаҳримиз ва республикамизнинг барча вилоятларидан ёшлар бизга мурожаат қиладилар. Шуниси қувонарлики, республикамиз ўз мустақиллигини қўлга киритгач, жаҳоннинг кўплаб мамлакатлари билан дўстлик, ҳамкорлик алоқалари ўрната бошлади. Шу муносабат билан шаҳримизда чет эл мамлакатларининг ваколатхона, элчихоналари очилган. У ерда ишловчиларнинг ҳам кўпчилиги бизда ўз никоҳларини қайд этмоқдалар. Номланишига келсак, Наврўз — янги кун, йил боши, дил изҳори, янги йўл дегани. Шунинг учун ҳам рамзий маънода шу ном берилган.

СОЗИМИЗ ҲАМ, СОЗАНДАМИЗ ҲАМ БИР...

Ҳамза туманидаги «Наврўз» маҳалласи шаҳримиздаги энг катта маҳаллалардан биридир. Бу ерда 63 миллат вакилидан иборат 14 минг аҳоли истиқомат қилади. Муҳаммаджон ака Сафоев маҳалла ташкил топган 1990 йилдан бошлаб оқсоқоллик қилади.

— Маҳалламизнинг Наврўз деб аталиши бежиз эмас, — дейди у биз билан суҳбатда. — Чунки Наврўз — дўстлик, ҳамжиҳатлик, олийҳимматлик, биродарлик, байналмилал халқлар ўртасидаги меҳр-оқибатни улуғловчи, тараннум этувчи қадимий байрамдир. Аслини олганда Ватан ичра кичкина Ватан деб аталувчи ушбу биродарлик жамоамиз пойдеворини дўстлигимиз авайлаб ўз кафтида кўтариб турибди. Сўлим маҳаллам кўчаларини сайр қилишни хуш кўраман. Гул-гул чеҳралар. Уларга боқиб қайси бири ўзбек, қайсиниси тожик ёки уйғур эканлигини аниқлаш қийин. Ростини айтсам, кўпгина миллат вакиллари талаффузларидаги жимжимадорликни ҳисобга олмасак сўзимиз ҳам, юзимиз, қош-кўзимиз, борингки, созандаю созимиз ҳам бир. Одамларимизнинг кўпчилиги турли миллат тилларида бемалол гаплаша олишади. Ўзим асли уйғур миллатининг вакилиман. Шунга қарамай ўзбек, қозоқ, рус, татар, қримтатар, хитой тилларида бемалол муомала қила оламан. Шу боис бўлса керак маҳалла ташкил топганидан бери барча ишларни ҳамжиҳатлик билан бажарамиз.

БУ ГЎЗАЛЛИК ДЕГАНИ

Шайхонтоҳур туманидаги «Наврўз» кичик корхонаси фаолият бошлаганига тўрт йил бўлди. Унда асосан хом ашёнинг турига қараб ва бозор талабига мослаб маҳсулот тайёрланади. Эркаклар кўйлаклари, хотин-қизлар халати, болалар кийим-кечаги, шалварлар, ич кийимлари каби 12 дан ортиқ кийим-кечакларни ҳамшаҳарларимизга етказиб бермоқдалар. Корхонада асосан Маннон Уйғур, Кўкча, Оқлон маҳаллаларининг аёллари ва мактабни битирган қизлар меҳнат қилмоқдалар. Яна бир томони, бу ерда ишлаётган аёлларнинг уй шароитларидан келиб чиққан ҳолда қисқартирилган иш куни яратиб берилган. Улардан ташқари хонадонларда 22 нафар касаначилар ҳам ишламоқда.

— Мустақиллик шарофати билан бизнинг корхонамиз ташкил топди, — дейди корхона раҳбари Ўлмас Раҳимов. — Асосий ишчиларимиз хотин-қизлар. Шунинг учун ҳам Наврўз деб номлаганмиз. Ахир Наврўз дегани янгиланиш, покланиш билан бир қаторда гўзаллик ҳам дегани-ку.

Доно ЗАРИПОВА.

Ўзбекистон футбол мамлакати бўлади

СИФАТ ЖИҲАТДАН ЮҚОРИ БОСҚИЧГА

Республика футболида, сифат жиҳатдан юқори босқичга кўтарилиш нафаси кезмоқда. Олий ва биринчи лига командалари клуб тузилмасига ўтиш, молиявий ва иқтисодий жиҳатдан мустақил бўлиш ҳаракатида, қуйироқ доиралардаги жамоалар эса, расман танилиб, оёққа туриб олиш истагидалар. Мураббийлар ва футбол мутахассисларининг ҳам юмуши кўпайган, чунки, янги мавсум эшик қоқяпти-да! Кузда эгалланадиган мавқе, саналадиган очколар ҳисоби айни кунларда кўрилаётган ҳозирликка боғлиқ. «Машқда қийин бўлса, жангда енгил бўлар», деб бежизга айтилмаган.

— Футбол федерациямизнинг барча аъзолари ушбу оммабоп ўйинни ривожлантиришга бутун куч-ғайратларини беришга тайёр бўлган фидойи инсонлардан иборат, — дейди Тошкент шаҳар жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг раиси Суҳбат ака Пўлатов. — Уларнинг кўпчилиги турли соҳаларда, саноат корхоналарида ишлашади. Аммо федерациянинг барча йиғинларида доим ҳозир бўладилар, турли-туман масалалар юзасидан бўладиган баҳс-мунозаралар гоҳида кечгача давом этади. Ўз эзгу ниятларини амалга ошириш, жамоаларни мустаҳкамлаб, оёққа кўтариш учун улар қанчалаб тадбирлар ишлатиб, бутун имкониятлардан фойдаланадилар. Ўқув юртлари, ўрта мактаблар, турли корхоналарнинг ўйингоҳларини ижарага олиб фойдаланиш, жамоа олдидаги турфа хил муаммолар — спорт формаси, тўплар, молиявий масалаларни ҳал этиш, умидли футболчиларни топиб, жалб қилиш, жамоанинг ўйин услубларини шакллантириш, хуллас барча юмушлар мана шу фидойиларнинг зиммасида. Республикамиз раҳбариятининг юртимизда футболни ривожлантиришга кўрсатаётган ғамхўрлиги уларнинг ғайратига ғайрат қўшяпти...

Биз Тошкент шаҳар футбол федерациясининг навбатдаги йиғилишидан сўнг жамоаларнинг мураббийлари билан учрашиб, иккинчи лига командаларидаги бугунги аҳволи, муаммолари ҳақида суҳбатлашдик.

ЎЗ СТАДИОНИМИЗДА ЎЙНАЙМИЗ

— дейди «Шайхонтоҳур» футбол клубининг мураббийси Валерий Бородавкин. — Ҳозирча муқим бир майдон топиб, тўп суриш, бемалол машқ қилиш — асосий орзуимиз. Чунки ўтган йилдан бери «Пахтакор»да шуғулланардик. Ҳозир бу жойда таъмирлаш ишлари кетяпти. Шундан сўнг бирмунча вақт «қўнимсиз»ликни бошдан кечирдик. «Тошкабель» ўйингоҳи, «Чиғатой» спорт базаси майдонларини ижарага олиш ҳақида музокаралар олиб боряпмиз. Айни вақтда эса, касаба уюшмаларига қарашли олимпия ўринбосарлари махсус спорт мактабида мавсумга тайёргарлик кўряпмиз. Яқин вақтлар ичида Чорсуда қуриб битказиладиган стадион асосий базамиз бўлиб қолади. Атиги бир йил муқаддам, командамиз эндигина тузилган пайтда биз ушбу янги стадионни ўзимизнинг яхши кўрсаткич ва ютуқларимиз билан «забт» этишни ният қилган эдик. Бу ниятимиз ижобат бўлиб, ўтган йили 13 та жамоа ўртасида пешқадам бўлиб, иккинчи лига бўйича иккинчи ўринни эгалладик. Аслида ёш жамоа учун энг катта ютуқ шу-да. Аммо биз муваффақиятимизни Тошкент шаҳар кубогини қўлга киритиш билан мустаҳкамладик. Республика кубогида ҳам 2-ўрин насиб этди.

Бизнинг яна бир ютуғимиз шундаки, футболчиларимизнинг бариси Шайхонтоҳур туманида истиқомат қилишади, деярли маҳалладош болалардан ташкил топган. Уларнинг асосини 1975-80 йилларда туғилган, ҳозир «Пахтакор» спорт мактабида ўқиётган умидли ёш футболчилар ташкил этадилар. Биз бошқа туманлардан моҳир футболчиларни саралаб жамоага таклиф этганимизча йўқ. Аксинча, бизнинг йигитларга «харидор»лар кўп. Масалан, Сергей Авдонин янги мавсумда «Мирободчи» сафида тўп суради.

Мавсум оралиғида жамоа таркибида қуйидагича ўзгаришлар содир бўлди: Равшан Менгазиев ҳарбий хизматга чақирилди. Фаррух Ёрмуҳамедов иқтисодиёт университетига ўқишга кирди. У энг яхши ҳужумчиларимиздан бири эди, ўқишда ҳам муносиб қобилиятини намойиш этди. Ҳозир Фаррух чет элда таҳсил оляпти. 1973 йилда туғилган Шуҳрат Бойохунов жамоамизга қўшилди. Шуҳрат МҲСКда тўп сурган кезлари жароҳат олиб, 2 йиллик «танаффус»га чиққан эди. Ҳозир врачлар унинг яна майдонга тушишига рухсат беришди. Яна бошқа номзодлар ҳам бор, аммо ҳали улар билан узил-кесил бир битимга келинмади. Асосан ўз куч ва имкониятларимизга таянамиз.

Профессионал клуб тузиш борасида эндигина дастлабки қадамлар қўйиляпти. Ҳали кўплаб муаммоларни ҳал этишимиз лозим бўлади. Жамоамизнинг моддий эҳтиёжлари 60-70 фоизга таъминланган. Аммо туманимиздаги «Трастбанк», «Панасоник», «Динамо» дўконлари, матбаа корхонаси, «Орзу» спорт буюмлари фабрикаси ва «Спорт сайёҳ» фирмаси каби ташкилотлар бизга яқиндан кўмак беражакларини билдирмоқдалар. Энг муҳими — туманимиз ҳокими Адҳам Миржалиловнинг доимий эътибор, мададини ҳис этамиз. Бу бизга кўтаринкилик ва ишонч бағишлайди. Аммо ҳисоб рақамида пулимиз бўлатуриб, иш ҳақини ўз вақтида ололмаётганимизга ҳайронмиз. Бу тўғрида ғамхўрлик кўрсатиш клуб раисининг вазифасига кирадими-йўқми? Оқибатда баъзи футболчиларимизнинг жамоадан кўнгли совиб, бошқа клубларни кўзламоқдалар. Муаммо — мана шу.

АҲВОЛИМИЗ ШУНДАЙ

Ишни деярли «нул»дан бошлаб, таъбир жоиз бўлса, «йўқни йўндираётган» футбол жонкуярлари ҳам шаҳримизда анча-мунча топилади. Гапнинг индаллосини айтганда, уларни «футболимизнинг устунлари» десак арзийди. Яқинда Тошкент шаҳар ҳокими қабул қилган «Тошкент шаҳрида футболни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори уларнинг эзгу ишларида янги имкониятлар очди. Олдинда эса ҳали катта амалий меҳнат турибди.

Бир неча йиллар бурун Миробод туманидаги такси саройи қошида тузилган ЭПАП жамоаси фаолият кўрсатарди. Ҳозирда жамоа негизида «Мирободчи» футбол командаси ташкил этилган. Ҳозирча мутасаддилар жамоанинг муаммоларини юмшоқ қилиб айтадиган бўлсак, «тақдири азал» ҳукмига ҳавола этганлар. Мураббий Василийнинг ҳасратидан чанг чиқади:

— Биз темир йўл транспорти муҳандислари институтининг стадионида шуғулланамиз. Майдоннинг аҳволи ночор. Майсаларни парваришлаб, қувурларни таъмирлашгача ўзимизнинг зиммамизда. Аммо футболчилар тўпланадиган жой ҳам, кийим алмаштириш хонаси ҳам йўқ. Хайрият, оҳимизни тинглашиб, институт ётоқхонасидан битта хона ажратиб бердилар. Лекин ётоқхона стадиондан 500 метрлар чамаси узоқликда жойлашган. Бу жуда ноқулайлик туғдиради. Талабалар ётоқхонасидаги ювиниш хонасидан фойдаланаётганимизга нима дейсиз? Шунга мажбур бўляпмиз-да. Ҳужжатлар бўйича футбол клуби очилган ва у фаолият кўрсатяпти. Аммо унинг қошида заҳира жамоаси, болалар ва ўсмирлар клуби ҳам бўлиши керак-ку. Ана шу масалалар ҳақидаги таклифларимизга ҳозирча ҳеч қайси раҳбар эътироз билдиргани йўқ, аммо амалий ёрдам... Саноқли кунлардан сўнг янги футбол мавсуми бошланади, бизнинг аҳволимиз эса мана шундай...

ЯНАДА ОММАВИЙЛАШИШИ УЧУН

«Юнусобод» (собиқ «Инструментальщик») клубининг мураббийси К. Фахриддинов:

— Ҳозир жамоада ҳам, ўйингоҳимизда ҳам ишлар қизғин. Мавсумда қатнашувчи жамоа таркиби деярли тўлиқ шакллантирилди. Энди асосий эътиборни ўйин услубларимизни такомиллаштиришга қаратамиз. Бу жараён бутун мавсум давомида кечади.

Ўйингоҳимизда ҳам ишлар тўхтагани йўқ. Асосий майдон, томошабинлар учун жойлар жорий таъмирдан чиқарилмоқда. Бу йил ўриндиқлар сонини 3 мингтага етказиш мўлжалланмоқда. Янги ювиниш жойлари, ёрдамчи хоналар, машқ дастгоҳлари ўрнатилган хоналар қурилади. Буларнинг бариси — футболни янада оммавийлаштириш учун қилинади.

«БИЗ — БМТ КУБОГИ СОВРИНДОРИМИЗ»

Мирзо Улуғбек тумани ҳудудида жойлашган 3-трамвай-троллейбус депоси қошидаги «ТТПУ» футбол клуби шаҳримиздаги эски футбол ўчоқларидан бири ҳисобланади. Ушбу командани ҳақиқий футбол фидойилари жамоаси дейиш мумкин. Чунки, команда аъзоларининг 90 фоизи трамвай-троллейбус депосида меҳнат қиладилар. Аммо улар яшил майдонда ҳам нечоғлик маҳорат билан тўп суришларини жамоа эришган ютуқлардан билса бўлади. «ТТПУ» клуби ўтган йили иккинчи лиганинг чемпионлик шоҳсупасига кўтарилди. Бутун жаҳон бўйлаб ўтказилган «БМТ футбол ҳафталиги»нинг кубоги билан тақдирланди.

— Эришган ютуқларимизни ҳисобга олиб, майдон масаласида бизга ёрдам берсалар яхши бўларди, — дейди клуб мураббийси Иван Шкандин. — Беш йилдан бери Тошкент олий ҳарбий командирлар билим юртининг стадионида ижарада турибмиз. Олий ва биринчи лига жамоаларига катта эътибор берилаётганлиги яхши. Аммо 2-лигани ҳам эътибордан четда қолдириб бўлмайди. Негаки, муносиб ўринбосарлар аввало қуйи жамоалардан етишиб чиқадилар. Мирзо Улуғбек тумани шаҳримизнинг энг асосий футбол ўчоқларидан бири ҳисобланади. Айни вақтда тумандан 3 та жамоа — ТТПУ «Динамо» (ички ишлар вазирлиги академияси) ва «Тошкабель» клублари 2-лигада, «Трактор» эса олий лигада қатнашмоқда. Туманимиз ҳокими Шавкат Мирзиёев футбол ишқибози бўлиш билан бирга, унинг жонкуяри ҳамдир. Яқинда туман ҳокимлигида бўлганимда футболни янада ривожлантириш, шу жумладан бизнинг жамоага ҳам ёрдам бериш ҳақида туман ҳокимининг қарори билан танишдим. Қабул қилинган лойиҳага кўра, ниҳоят, клубимиз учун қурилажак стадионнинг ўрни белгиланибди. Аммо асосий таъсисчимиз — «Тошшаҳарйўловчитранс» уюшмаси ҳам бизни қўллаб-қувватласа, ишларимиз анча олға силжиган бўлар эди.

Ҳозирча ўйинларимизда ҳарбий билим юртининг зобит ва курсантлари ҳам қатнашиб, мириқиб ҳордиқ чиқаряптилар.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

Ўйингоҳларни тўлдирган қизиққон ишқибозлар ҳаяжонила жўш уриб, чиройли комбинацияларга бой, бетакрор тўплар киритиладиган янги футбол мавсуми бошланишига ҳам оз вақт қолди.

Маданий меросимиздан

«БАЁЗИ РОҚИМ»ДАГИ БАЙТЛАР

Наврўзи оламнинг пайдо бўлиши ва у билан боғлиқ удумлар ҳақида Абу Райҳон Беруний, Умар Хайём, ат-Термизий каби олимлар махсус асарлар ёзишган ва бу асарларда Наврўз ҳақида қимматли маълумотлар қолдирган эдилар. Сўнгги йилларда эса ўзбек олимлари томонидан Наврўзи олам ва унинг Марказий Осиёда байрам қилиниши ҳақида бир қатор рисолалар чоп қилинди. Аммо асримиз бошида Ўзбекистон ҳудудида Наврўзнинг байрам қилиниши ҳақида ҳозиргача бирорта ёзма манба маълумоти мавжуд эмас эди. Биз яқинда каттақўрғонлик шоир Мадҳий (иккинчи тахаллуси Роқим) томонидан тузилган «Баёзи Роқим» номли китобни ўқиётганимизда унда Бухорода Наврўзнинг байрам қилиниши ҳақидаги махсус шеърга кўзимиз тушди. Албатта аввал ҳам шоирлар ўз ижодларида Наврўзни мақтаб айрим байтлар ижод қилган бўлсалар-да, бироқ Наврўз ва унинг байрам қилиниши ҳақида бунчалик яхлит асар ёзмаган эдилар.

Роқимнинг ёзишича, Бухоро хони Амир Олимхон Наврўзни байрам қилиш учун махсус фармойиш чиқарар экан. Бу фармойишга мувофиқ катта тайёргарлик амалга оширилиб, ҳаммаёқ бахмал ва кимхоблар билан безатилар ва ҳар хил рангдаги чироқлар осилиб қўйилар экан. Бу умумхалқ байрами бўлиб, уни ўзбегу тожиклардан ташқари, лазгину ҳинд ва насоро динидаги кишилар ҳам нишонлар эканлар. Шеърда Бухородаги Наврўз байрами тавсиф қилинса-да, аслида худди шундай байрам бутун Туркистонда бўлгани шубҳасиздир. Наврўзнинг Туркистонда қандай ўтказилишидан хабар берувчи мазкур шеър ушбу сатрлар муаллифи таржимасида азиз оқшомхонлар диққатига ҳавола қилинмоқда.

Маҳмуд ҲАСАНИЙ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси, шарқшунос.

Янги йил келди, жаҳон шод ўлди,
Ушбу дайри кўҳан[1] обод ўлди.
Кўҳна йил чирки ила ифлоси кетиб,
Бошдин андуҳ ила ғавғоси кетиб.
Шоҳимиз чун сафар устида эрди,
Ушбу кунлар Петербургда эрди.
Сиҳҳату шод Бухоро шоҳи,
Келдилар жилва этиб чун моҳи.[2]
Айлабон замзамалар Миру Вазир,
Чиқиб олдига сағир ила кабир.[3]
Қилдилар шаҳри Бухорога нузул,
Арки олий уза ул ҳаққа кабул.
Шаҳр эли жумласи хандон ўлди,
Ийди Наврўзга[4] фармон ўлди.
Расталар ҳама ўлди ойинабанд,
Осилиб атласу кимхоб баланд.
Расталар ҳар бирига бир зийнат,
Ҳар бирига эрур ўзга сурат.
Ясаниб зар ила чун дўконлар,
Кўрунуб ҳам чу бути жононлар.[5]
Осилибон яна ҳар хил чироғ,
Оқу кўку сурх[6] чунон лолабоғ.
Ёқилиб ҳар қадама юз фонус,
Лампалар баъзи чу боли товус.[7]
Уйла чун ҳар кеча чароғон ўлгай,
Гўйиё кечаси пинҳон ўлгай.
Кеча-кундуз ўқишиб хушхонлар,
Ҳамчу булбул қилибон алҳонлар.
Фасл асрида нақора, сурнай,
Қайси кўнгулки қолур сув бўлмай.
Субҳидам бирла яна воизлар,
Ваъз айтиб ҳам ўқишиб ҳофизлар.
Бир тарафда олишиб дастонлар,
Қилибон майдон ичин тўйонлар.
Барчаси шоҳи Бухорога дуо,
Тилагай давлат, умрига бақо.
Ўзига зийнат этиб хурду калон,[8]
Ясаниб бахмал ила пиру жувон.[9]
Ҳар тараф сайл этиб муғбачалар,[10]
Ушлашиб илгини муллабачалар.
Ҳар тарафга юрушур жононлар,
Ишқ эли оҳ чекар афғонлар.
Булубон пир ила барно аралаш,
Лазгину ҳинду насоро аралаш.
Ҳар ким ўз шавқи била сайр айлар,
Ҳар не қуш боғ ичида тайр айлар,[11]
Гулни ёнида агар хор ўлса,
Йўктурур анга бу иш ор ўлса.
Ушбу кунларда Бухоро жаннат,
Эрур аҳли ани ғилмон суврат.
Келинг, атроф тамошога келинг,
Ушбу кунларда Бухорога келинг.
Кўрубон Боғи Эрам шавқ айланг,
Кирибон жаннат аро завқ айланг.
Ё Раб, эт моҳи Бухорони омон,
Тобе эт ҳукмига офоқи жаҳон.
Аҳли ислома ривожи миллат,
Оч алар юзига боби раҳмат.[12]
Айла ислом элига лутфу карам,
Айла бунлар ичида Маҳдийга ҳам!

1. Дайри кўҳан — эски, қадимий дунё
2. Моҳ — ой
3. Сағир ила кабир — каттаю кичик
4. Ийди Наврўз — Наврўз байрами
5. Бути жононлар — гўзал жононлар
6. Сурх — қизил
7. Боли товус — товус қаноти
8. Хурду калон — катта-кичик
9. Пиру жувон — қарию ёш
10. Муғбачалар — йигитчалар.
11. Тайр айламоқ — учмоқ
12. Боби раҳмат — раҳмат эшиги.

Холмўмин ака Рашидовнинг Тансиқбоев -2 даҳасига кўчиб келганига 12 йилдан ошиб қолди. Қўни-қўшнилар қатори ўзи яшаётган 9 қаватли 5-уй ортидан ер олганида хурсанд бўлди. Баъзилар ерни кўриб қўл силтаб кетишди. Чунки ҳар хил чиқинди, бетон қоришмалари, ғишт парчалари, тош-шағаллар уюлиб ётарди. Холмўмин ака асли деҳқон боласи эмасми, ернинг қадрини билади. Ёнига болаларини олиб ўзига тегишли майдонни тозалай бошлади. Ҳар бир қаричини режалаштирган ҳолда кўчат ниҳоллари, кўкатлар ўтқазди. Дастлабки пайтда қийин бўлди, кўчадан ўтган болалар кўчатларни қийратиб кетарди ёки ниҳоллар сувсизликдан қуриб қоларди. Бироқ Холмўмин ака қайта экишдан эринмади. Унинг ишини кўриб эрмакталаб одамларнинг кулган вақтлари ҳам бўлди. 5-6 йилда ниҳоллар қад кўтариб, дарахтлар дастлабки ҳосилни бера бошлагач кулганлар ҳам уялиб қолди. Меҳнатнинг самарасини кўриб руҳланган Холмўмин ака уйининг рўпарасида ётган ташландиқ ерга «ҳужум» бошлади. Чунки ҳар куни 3-қаватдаги хонасидан атрофни томоша қилар экан ялангликдаги ахлат уюми кўплар қатори унинг ҳам кўнглини хира қиларди. Ўзиям роса йиғилган экан, 5 машинадан ортиқ ахлат чиқса-я. Бора-бора, унга қизиқиб қўни-қўшнилар ер олиб ишлай бошлашди. Қарабсизки, ташландиқ жой яшнаб кетди. Бугунги кунда барча ундан маслаҳат сўрайди. Биз Холмўмин аканинг таърифини эшитиб унинг ҳузурига бордик ва кўрган кечирганларимизни қоғозга туширишга аҳд қилдик. Сим тўсиқнинг қўлбола эшигини очиб кириб борар эканмиз, уни мамнун қиёфада янги пишиб етилган редискалар эгати ёнида учратдик.

Кўп қаватли уйларда

ХОЛМЎМИН АКАНИНГ БОҒИ

— Ҳорманг, Холмўмин ака. Ҳосил чўғидан кўнглингиз тўлганга ўхшайди. Редиска, кўкатлар ҳовлиси бор хонадонларга экиларди, бунинг устига экиш мавсуми энди бошландику...

— Саломат бўлинг. Тушундим нима демоқчилигингизни. Гапнинг очиғи, қишлоқда катта бўлганмиз-да. Кўп қаватли уйга кўчиб келгач қафасга тушган қушдай типирчилаб қоларкансан. Табиатга меҳр, экин-тикинларга қарашни отамдан ўрганганман. Шунинг учун экиш мавсумини кутиб ўтирмай кичкина иссиқхона қуриб турли кўкатлар, редиска уруғини сепиб қўйгандим. Мартнинг бошидан бошлаб дастлабки ҳосилни йиғиб ола бошладим. Бир боғ кўкатни ўз қўлинг билан етиштириб, овқатга ишлатганингга нима етсин. Ундан ташқари қўни-қўшнилар, йўловчиларнинг ҳам оғзи тегмоқда. Айниқса, ҳозир кексаларимиз айтганларидай «илик узилди» пайти, кишиларда толиқиш пайти, бу кўкатлардан истеъмол қилинса кони фойда.

— Яна нималар экмоқчисиз?

— Кўкатлар йиғиб олингач, бир қисмига яна кўкатлар уруғини сепсам, қолган қисмига жўяклар тортиб булғор қалампири, помидор, бақлажон кўчатларини экмоқчиман. Ниҳолларини ҳам уруғликдан ўзим тайёрлайман. Ана яшикларда ўсиб ётибди.

— Демак, ердан икки марта ҳосил олар экансизда?

— Агар ерга яхши қарасангиз, саховатини аямайди. Бир йилда 3, баъзан 4 марталаб ҳосил олишга улгураман.

— Мева кўчатлари ҳам эккан экансиз...

— Мева дарахтларининг барча туридан бор десам муболаға қилмаган бўламан. Узумнинг 3 навидан экканман. Олчадан тортиб анжиргача, олмадан тортиб аноргача экиб, пайвандлаш орқали навларини яхшилаб, ҳосилдорлигини орттириб бораман.

— Холмўмин ака, олча, олма, гилосларингиз мана ўсиб ётибди. Узум, анжир, нокларингиз кўринмайдику...

— Тўғри пайқадингиз, бу томорқадан ташқари йўлнинг нариги бетида 7 сотих атрофида учинчи томорқа ҳам бор. Юринг, ўша ерда суҳбатни давом эттирайлик.

Дарҳақиқат, ҳақиқий боғ бу томонда экан. Қатор қилиб қурилган ишкомларда ток новдалари тараб қўйилган. Анжир дейсизми, анор, ёнғоқ ва бошқа мевали дарахтлар икки қатор қилиб экилган. Ер эса редиска ва бошқа сабзавотларнинг уруғи сепишга тайёрлаб қўйилган. Ер майдони шу қадар режа билан тақсимланганки малина, смородинадан тортиб наъматаккача экиб қўйилган. Қойил қолмай иложинг йўқ.

— Отангиз деҳқон одам бўлган эканлар, сиз ота касбининг этагини тутибсизда?

— Асли касбим қурувчилик. Ҳа, энди, бу кўриб турганларингиз бир эрмак-да, ишдан бўш пайтларимда шуғулланаман. Чарчоғим ҳам босилади, баҳри дилим очилади. Ундан ташқари юртбошимиз ҳам деҳқончиликка катта эътибор бермоқдалар.

Ахир битта бўлсада одам бозорга кам борса ёки керакли нарсани ўзи етиштириб сотса, бозорга қўшган ҳиссамиз шу-да.

Бугунги кунда ҳар бир одам кўчат экиб боғ яратса, аввало ўзига, қолаверса атрофдагиларга ҳам яхши. Чунки кўкатлар каби меваларнинг киши танасига фойдаси кўп. Уларнинг турган-битгани дармондори ҳамда шифо. Масалан, шафтоли мевасини олиб кўринг, кимки наҳорга шафтоли еса, танига куч-қувват сингади, мадор киради, ошқозоннинг иш фаолияти кучаяди. Анорни айтадиган бўлсак, ичида қанча дона дони бўлса, шунча дардга даво эмиш. Нордон анор безгак, меваси яллиғланишнинг олдини олади. Пўсти ва гуллари қайнатилиб ичилса ич кетишига даво. Илдизларини эса алоэ шарбати билан аралаштириб суркалса суяк синган чоғи оғриқни қолдирар экан. Ҳатто пўстлоғидан ҳам кўтир, йўтал, ичбуруғ ва сариқ касалликларига қарши фойдаланиш мумкин. Анжирни ҳам кўпайтириш керак. Унинг меваси жигар, талоқ, ўпка шамоллашида жуда нафли. Меваси ёки қоқисини дамлаб ичилса кишини йўтал азобидан қутқаради. Айниқса иссиқ дамламаси томоқ оғриғини қолдиради. Шунингдек оддий олма дарахтини оладиган бўлсак бодга, ошқозон яллиғланишига шифо экан.

— Халқ табобатидан ҳам хабарим бор, денг...

— Жуда унчалик эмасу, ҳарқалай оз-моз тушунаман. Отабоболаримиздан эшитиб, баъзиларини китоблардан ўқиб билганман. Ҳар қалай 5 фарзандимга табиат неъматларини авайлаб парваришлаш, вақти келганда ўрнида фойдаланишга ўргатаман. Билганларимни тушунтираман. Меҳнат қилган одамнинг уйидан файзбарака аримас экан. Шу меҳнатларим ҳисобига бола-чақа боқяпман. Иккита қиз чиқардим. Кенжатойим Дилмурод 12 ёш бўлсада доимо ҳамроҳим...

Ҳа, Холмўмин ака гапнинг индаллосини айтди. Кимки меҳнатсевар бўлиб, эзгуликка ва гўзалликка интилиб яшаса, ўшанинг турмуши гаштли ва лаззатли бўлади. Оддий, камтарин Холмўмин аканинг яратаётган боғлари ва қилаётган ишлари кўпчиликка ҳаёт мактабидир.

Оқила РАИМОВА.

Суратли лавҳа

НИШОНА ҲОСИЛ

Бозор иқтисодиёти шароитида ҳар бир ишнинг кўзини билиб амалга оширилса, ундан албатта барака кўрилади. Шаҳримиздаги ишлаб чиқариш корхоналари ва ташкилотларда бўш ётган ерлардан унумли фойдаланиш мақсадида иссиқхоналар ташкил этилиб, у ерда кундалик керак бўладиган кўкатлар, лимон, апельсинлар етиштирилмоқда. «5-Таксисарой» ҳиссадорлик жамияти ҳудудидан жой олган иссиқхона фикримиз далилидир.

— Лимончилик билан авваллари шуғулланмаган бўлсакда, лекин сўраб-суриштириб, барча сир-асрорларини ўрганиб олдик, — дейди ёрдамчи хўжалик раҳбари Баҳром Иброҳимов. — Одам қандай иш бўлмасин, унга сидқидилдан киришса, ҳаммасининг уддасидан чиқар экан. Аввалига чўчидик. Чунки лимоннинг то ҳосилга киргунича ўта нозик даври бўлар экан. Айниқса гуллаган кезларида ортиқча ҳид, ҳатто тамаки, сигаретларнинг ҳидидан ҳам тез зарарланиб, гуллаб турган гулини ёки баргини ҳам тўкиб юбораркан. Шунинг учун ҳам бу ишда Али Могамед Мусаев яқиндан ёрдам бердилар. Мана яқинда лимонимизнинг нишона ҳосилини йиғиб олдик.

Ҳозирги кунда лимон дарахтлари ёш ниҳол бўлгани учун ердан унумли фойдаланиш мақсадида, ошкўклардан укроп, кашнич, петрушка, кўк пиёзларни ўстириб, йил ўн икки ой корхонамиздагиларни таъминлаб турибмиз. Маҳаллий ва минерал ўғитлар билан бизларни жамият бошқаруви раиси Равшан Собиров раҳбарлигидаги мутасаддилар таъминлаб турибдилар. Корхона ҳудудидаги 3 сотих майдонга экилган лимонлар бугунги кунда қийғос гуллаб, ҳосилга кира бошлади.

Гулчеҳра МУРОДОВА.

СУРАТДА: ёрдамчи хўжалик ишчиси Асад Худоёров ва Али Могамед Мусаев янги ҳосилни ва етилган кўкатларни кўздан кечиришмоқда.

Рустам Шарипов олган сурат.

Баҳор юмушлари

ТОК КЎЧАТЛАРИНИ ЭКИШ

Ток кўчатларини экишда пала-партишликка йўл қўймаслик лозим. Чунки улар 25-30-40 йилдан ортиқ умр кўриб, бир неча йил муттасил ҳосил бериши керак. Кўп йиллик кузатишлар шуни кўрсатмоқдаки, узум кўчатларини экишда унинг навларига аҳамият бериш лозим. Кўчатлар доим уй ва пойдеворлардан 3-4 метр қочириб ўтқазилгани маъқул. Сўрининг баландлиги 4-5 метр бўлса ток яхши ўсади, новдалари чиниқиб пишади ва ҳар бир ток тупида мўл, сифатли ҳосил етишади. Ток кўчатлари уйлардан 3-4 метр қочириб экилса, токлар суғорилган вақтда сув иморат ёки қўшни деворларининг пойдеворига зарар етказмайди. Туплар ўртасидаги оралиқ ҳам 3-4 метр атрофида бўлгани маъқул. Биринчи йили бундай оралиқ кўп ташланганга ўхшаб кўриниши мумкин. Лекин 3-4 йил ичида узум навлари 5-6 тадан кучли зангга эга бўлиб олади ва ҳар бир ток тупи ўзига ажратилган озуқа майдонни тўлиқ эгаллаб келади. Ҳамма гап уни тўғри парвариш қилишда. Ток кўчатлари кўпроқ март, апрель ойларида бўртмасдан экилади. Кўчатлар бир ёшга етган, касалликдан ҳоли, стандарт талабларига тўғри жавоб берадиган бўлса энг маъқули ҳисобланади.

Томорқага кўпроқ пушти, тоифи, ҳусайни, нимранг, сурхак китоб, қора кишмиш, оқ кишмиш, тоғ узум каби навларини экиш тавсия этилади.

Абдураззоқ ҚОДИРОВ,
ҳаваскор боғбон.

ЕРНИ ЎҒИТЛАГАНДА

Органик, яъни маҳаллий ўғитлардан энг кўп ишлатиладиганлари уй ҳайвонлари ва парранда гўнглари ҳисобланади. Чиритилган гўнг энг яхши гўнг деб саналади, чунки ундаги озиқ моддалар ўсимлик осон ўзлаштира оладиган ҳолда бўлади. Уйдан чиққан ахлатлар ҳам чиритилиб, кейинчалик қуритилиб, ғалвирда элаб солинади. Бу ҳам яхши гўнг сарасига ўтиши мумкин, лекин бунга қурилишдан чиққан қолдиқларни қўшиб бўлмайди. 1 квадрат метр майдонга от гўнги 6 дан 12 килограммгача, қорамолники эса 7 дан 14 килограммгача, гўнг шалтоғи 10 дан 20 килограммгача солинади. Бир йил олдин йиғилиб чиритилган барг гўнглари ҳам ҳар квадрат метр майдонга 10 дан 20 килограммгача солиниши мумкин.

Маъданли (фосфорли, азотли, калийли ва бошқа) ўғитлар нормада солинганда сабзавот экинларининг ҳосили кўпаяди, сифати ҳам яхшиланади, помидор, бодринг, пиёз, эртанги карам жадал етилади. Калийли ўғитлар ичида энг қимматлиси ўтин кули ҳисобланади. Унинг таркибида калийдан ташқари фосфор, кальций ва микроэлементлар бўлади. Кул қуруқ жойда сақланиши керак. Кул (тошкўмир кулидан ташқари) кашнич, укроп, петрушка, сабзи, пиёз каби экинлар устига сепиб қўйилса, қатқалоқ ҳосил бўлмайди. Уруғлар жадал униб чиқади. Бунинг учун ҳар квадрат метр майдонга ўтин кули 200 дан 500 граммгача сепиб чиқилади.

Шу ўринда томорқа хўжалиги маъданли ўғитлар аралашмаси тайёрлаш тўғрисида тўхталсак. Баҳорда ерни ишлаш пайтида 1 килограмм ўғит, шунга икки баробар миқдордаги тупроқ ёки қум аралаштириб, помидор, карам, лавлаги экиладиган 10 квадрат метр ерга, бошқа экинлар учун ажратилган 15 квадрат метрига бир текис сепилади. Шундан кейин тупроқни 10-20 сантиметр чуқурликда ағдариб чиқилади ва эгат олинади.

Уруғ экилгандан кейин ўғитлар аралашмаси билан ўсимликни қўшимча озиқлантириш ҳам мумкин. Ўғитлаш пайтида аралашманинг ўсимлик пояси ва баргларига тегиб кетишига йўл қўймаслик керак.

Исмоил СИДДИҚОВ,
биология фанлари номзоди.

Гўзаллик яратаётганлар

ГУЛ — ЭЗГУЛИК

Шаҳримизнинг Шайхонтоҳур туманида ажойиб бир хонадон бор. Ташқаридан қаралса бу уйнинг ён-атрофдагилардан фарқи йўқдек. Аслида эса бундай эмас. Қўш табақали дарвозадан кириб борар экансиз, ўзингизни бошқа оламга тушиб қолгандай ҳис этасиз. Ҳовлида гуллар чаман бўлиб очилган. Мевали дарахтларнинг барча туридан топилади. Қизларнинг сочидек қилиб ўрилган, тараб қўйилган ток новдаларини кўриб ҳавасингиз келади. Хоналардаги саранжом-саришталик диққатингизни тортади. Дераза токчаларидаги тувакларда лавр япроқчалари, осилиб ўсувчи, чирмашиб ўсувчи гуллар, гулбезагич ўтлар, хина, бегония ва бошқа турдаги ранг-баранг гуллар очилиб ётибди. Инсон табиати шундай гулга талпинади, гулга интиқ бўлади. Аммо ҳамма хонада гул ўстиришни билмаса керак. Шуни эътиборга олиб уй соҳибаси Маҳмуда Фатхуллаевани суҳбатга тортамиз.

— Хонада гул ўстириш табиат бағридагидан нисбатан қийинроқ, — деди у хонадаги гулларни кўрсатар экан. — Чунки гуллар ниҳоятда нозик, гўё ёш болага ўхшайди. Шу боис уларга худди гўдакни парваришлагандай эътибор билан қараш керак. Бу ўсимликлар бир-биридан ёруғ ёки соя жойни, ҳавонинг нам ёки қуруқ бўлишини хоҳловчи, ёки салқинда ўсувчи ва бошқа шунга ўхшаш жиҳатлари билан фарқланади. Хонада гулларни тувакда ёки яшикларда ўстирган маъқул. Масалан, ёруғликни хоҳловчи ўсимликлар оиласига осилиб ўсувчи гуллар, бегониянинг турли хиллари, Хитой атиргули, дурагайлашган шалхай, райҳон, фукция, қўқонгул, осилиб ўсувчи пуанниттия, комус каби турлари киради. Сояга чидамлилари — сансевчера, аспидистра, диффенбахия, алоэ, манстра, сенколия, целосуе, цепоромия ва бошқалар киради.

Гулларни шароитга қараб хонада тўғри жойлаштириш муҳимдир. Бунда Ғарб ва Шарққа қараган деразаларнинг олди муҳим ҳисобланади. Иссиқни хоҳловчи тропик ўсимликлар хона ҳарорати 18-20 даража бўлишини, субтропик иқлимга мослашган ўсимликлар эса қишда 12-15 даражадан баланд бўлмаслигини хоҳлайди. Ўсимликларни суғориш тупроқ намлигини ҳисобга олган ҳолда олиб борилиши зарур. Гуллар тез ўсадиган даврда, ёзда эса қишга нисбатан кўпроқ суғорилади. Йирик шохлилари кичикларига нисбатан кўпроқ намни хоҳлашини унутмаслик керак. Суғорилаётганда сувнинг ҳарорати 20-28 даража бўлиши яхши натижа беради. Водопровод сувини бир кеча-кундуз сақлаб сўнг ишлатган маъқул. Тупроғига ҳам эътибор бериш керак. Устки 10-15 сантиметрига албатта қум, шунингдек барг ва гўнг чириндилари аралаштирилади. Бундан ташқари, ўсиш даврида ҳар ўн кунда бир маротаба маҳаллий ва маданий ўғитлар билан озиқлантириб турилади.

Ўсимликларнинг хусусиятига ҳам эътибор бериш керак. Айрим чиройли гулловчи гуллар заҳарли бўлиб, улар ажратадиган шира терига тегишидан эҳтиёт бўлиш зарур. Масалан, примула, самбитгул, серум, мелочай. Мабода уларнинг шираси терига тегса совунлаб ювиб ташлаш керак. Баъзи ўсимликларнинг гуллари хонага ҳаддан ташқари кўп қўйилса, кишига зарар етказиши мумкин. Лилия гуллари, ясман гули шулар жумласидандир.

Яна бир нарса, мутахассисларнинг фикрича, герань гул асабни тинчлантирар экан. Уни ётоқхоналарга қўйган маъқул. Алоэ, ошқозон иш фаолиятини яхшиласа, каланхое тери касалликларида ишлатилади.

Дарҳақиқат Маҳмуда опа айтганларидек, гул қаерда ўстирилмасин нафислик, гўзаллик ва нафосат рамзидир. Гул бор жойда шодлик бор, яхшилик бор, хушнудлик бор. Гул — бу эзгулик, янгиланиш, яшариш демакдир. Аёл эса ана шу барча эзгуликларнинг доясидир, энг яхши орзу тилак ва ниятларнинг пиллапоясидир.

Дония ЗОКИРОВА.

Мутахассис маслаҳати

ДАСТУРХОНДА ЙИЛ БЎЙИ ОЛМА

Кўпчилик ҳаваскор боғбонларни томорқа майдонларида қандай олма кўчатларини экиш ва уларнинг маҳсулотларидан йил-ўн икки ой фойдаланиш мумкин, деган масала қизиқтиради. Одатда мўл ҳосил олиш учун кўп йиллик, мўл ҳосил берадиган олма навлари экилади. Эртапишар олма навлари териб олингандан кейин кечпишарларига нисбатан узоқ сақланмайди. Кечпишар олма навларини апрель-май ойларигача махсус биноларда ва совутгичларда сақлаш мумкин. Май ойида қулупнай, кейин ўрик, гилос, малина (хўжағат), смородина (қорағат), олма, тоғолчаларнинг йирик мевалари пишиб етилади. Шу билан бирга апрель-май ойларигача сақланган олма ҳосилига боғланиб кетиб, аҳолини йил ўн икки ой ҳўл мева билан узлуксиз таъминлаш имконияти туғилади.

Бунинг учун иссиқлик миқдори етарли (4500-5000 даража) ҳисобланади. Эртапишар олма ҳосилининг етилиши учун 2300 — 2500 даража, ўртапишарлари учун 2500-2700 даража, кечпишарлари учун 3000 -3500 даражали иссиқлик етарлидир. Олма кўчатларини экишда эртаки, ўртаки ва кечкилари экилса узоқ давр олма маҳсулотини истеъмол қилиш мумкин бўлади. Лекин шуни ҳам айтиш жоизки, масалан, 10-12 дона олма кўчатларидан 1-2 таси эртаки, 2-3 таси ўртаки, қолганлари кечпишар бўлгани маъқул. Чунки эртаги ва ўртаги олма ҳосили узоқ сақланмайди. Бундан ташқари ёзда сабзавот ва полиз маҳсулотлари кўп бўлади. Қиш ва баҳорда эса ҳўл мевага бўлган эҳтиёж ортади. Шуларни ҳисобга олиб олманинг кечпишарларини кўпроқ эккан маъқул.

Ҳозирги даврда эртапишар олма навларидан кўпроқ Тошкент боровинкаси, Старк Эрлист, Самарқанд тўғичи, ўртапишар навлардан Жонаред, Рояль Ред Делишес, Старк, кечки-қишки навларидан Ренет Симиринка, Розмарин, Жонатанларни экиш тавсия этилмоқда. Бир дона тўлиқ ҳосилга кирган дарахтдан 120-180 килограммгача ҳосил олиш мумкин. Бунинг учун албатта махсус майдон ажратилиб суғориш, ўғитлаш, зараркунандалардан тозалаш чораларини кўриш даркор. Икки-уч муддатда пишиб етиладиган олма навлари экилганда, улар бир вақтда гуллайди, гулларнинг чангланиши яхши ўтади, ғуралар кўпаяди. Ҳосилдорлик ҳам юқори бўлади.

Маҳмуд СОБИРОВ,
Маҳдий РАЗЗОҚОВ,
қишлоқ хўжалиги фанлари номзодлари.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРЛИГИ ҲУЗУРИДАГИ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР ВА ФОНД БИРЖАЛАРИ БЎЙИЧА ДАВЛАТ КОМИССИЯСИ

ЭСЛАТАДИ

Акциялар чиқарилувчи ва эмиссия рисоласи Давлат рўйхатида қайд қилинган эмитентлар Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига асосан, рўйхатга олувчи органларга (қимматли қоғозлар ва фонд биржалари бўйича Давлат комиссиясига ёки унинг бўлимларига) қуйидаги ҳисоботларни белгиланган муддатларда тақдим этишлари лозим:

— «Қимматли қоғозлар чиқарилиши ва сотилиши якунлари тўғрисида йиллик ҳисобот» ва «Молиявий-хўжалик фаолият натижалари тўғрисида йиллик ҳисобот»лар — 1996 йилнинг 1 апрелигача;

— Йилнинг ҳар чораги якунлари бўйича, «Чорак бўйича қимматли қоғозлар чиқариш якунлари тўғрисида ҳисобот»ни — ҳар кейинги чоракнинг биринчи ойининг 20 кунигача.

Юқорида қайд этилган ҳисоботлар матбуотда эълон қилиниши ва барча акционерлар орасида тарқатилиши лозим.

Агар, эмитентлар томонидан юқорида қайд этилган талаблар бажарилмаса, рўйхатга олувчи органлар томонидан акцияларни жойлаштириш тўхтатилади ёки акциялар чиқарилувчи давлат рўйхатида қайд қилинганлиги бекор қилинади ва суд органларига эмитент иш фаолиятини тўхтатиш ҳақида тақдимномалар киритилади.

ТОШКЕНТЛИКЛАР ДИҚҚАТИГА!

Иссиқлик тармоқларини 1996-97 йиллар иситиш мавсумига тайёрлаш ҳамда иситиш тармоқлари ва тизимларини мустаҳкамлиги ва иссиқликка чидамлилигини синаш учун иссиқлик сув таъминоти қуйидаги муддатларда узиб қўйилади: **болалар боғчалари, даволаш ва ўқув муассасаларида эса қуйидаги туманларда соат 7.00 дан 23.00 гача иссиқ сув ва иссиқлик таъминоти бўлмайди:**

25 МАРТДА — Юнусобод даҳасида, А.Темур кўчасида, Жаҳон Обидова кўчасида, Ҳаким Зода, Широкая (Металлистов), Қорасарой (Шамситдинов, Бобожонов) кўчаларида, Марказ — 12,13, 15, 17, 18, 6,5 мавзеларида 1-Қорақамиш микрорайонида.

26-МАРТДА — Яланғоч (Високовольтний) даҳасида, Тош ГРЭС микрорайонида, Интернационал, Наманган, Ж.Обидова, Мўминов, Аграр университети, Академиклар шаҳарчаси, Горький, Эргашев, Ново-Московская, Пушкин, Доғистон, Генерал Петров, Буюк Ипак йўли, Комсомол 40 йиллиги, Ғани Мавлонов, Володарский, Троллейний, Ф.Хўжаев кўчаларида.

27 МАРТДА — Беруний, Ниёзов, Генерал Узоқов, А.Хўжаев, Ўзбекистон, Халқлар Дўстлиги, Фурқат, Навоий, Космонавтлар кўчаларида, Марказ — 12-14 да.

28 МАРТДА — Шимоли Шарқ -11 даҳасида, Қорасув, Черданцев микрорайонларида, Бинокор кўчасида, Геофизика қишлоғида, Чилонзор даҳасида: 5-12, 16-20, 20 «а», 26 мавзеларида, Дўмбробод, Оқтепа ва Алгоритм даҳасида, Фарҳод, Саломатин кўчаларида.

1996 йил 2 -12 АПРЕЛЬ КУНЛАРИ қуйидаги туманларда, иссиқлик тармоқларида юқори босим остида синов ишлари олиб борилади:

АКМАЛ ИКРОМОВ туманида — 5, 11 апрелда;
МИРОБОД туманида — 3 апрелда;
МИРЗО УЛУҒБЕК туманида — 5, 8 апрелда;
СОБИР РАҲИМОВ туманида — 9, 10, 12 апрелда;
СИРҒАЛИ туманида — 9, 12 апрелда;
ҲАМЗА туманида — 10, 11 апрелда;
ЧИЛОНЗОР туманида — 3, 5, 10 апрелда;
ШАЙХОНТОҲУР туманида — 9, 10 апрелда;
ЮНУСОБОД туманида — 3, 8, 12 апрелда;
ЯККАСАРОЙ туманида — 2,3 апрелда;

ГИДРАВЛИК ЙЎҚОТИШГА СИНОВ ЎТКАЗИШ МУНОСАБАТИ БИЛАН ИСТЕЪМОЛЧИЛАРГА ИССИҚ СУВ ТАЪМИНОТИ ТЎХТАТИЛАДИ:

2 АПРЕЛДАН — Сафонов, Амурская, Муҳитдинов, Оққўрғон (Ново-Московская) кўчаларида;

3 АПРЕЛДАН — А. Бобожонов , Хуршид, Ғ.Ғулом кўчаларида, Ц-17, 18, 15 мавзеларида.

4 АПРЕЛДАН — Лисунов ва Оҳангарон шоссесида.

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ!

Иссиқлик тармоғидан иссиқ сув оқиб чиқаётганлигини сезсангиз зудлик билан 33-32-32, 56-45-24 рақамли телефон бўйича диспетчерга қўнғироқ қилинг.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ
TOSHKENT OQSHOMI

Муассис: ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32

Телефонлар: хатлар — 33-29-70; эълонлар: 33-81-42, 36-57-27.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Нашр кўрсаткичи 64690

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтаси»га 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №10. ❖ Буюртма Г-0127. ❖ Ҳажми — 2 босма табоқ офсет усулида босилади. ❖ Қоғоз бичими А-2 «Шарқ» нашриёт матбаа-концерни босмахонаси. ❖ Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. ❖ Босмага топшириш вақти 11.30. ❖ Босишга топширилди: 11.30. 6.761 нусхада босилди. 1 2 3 4 5 6